Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 42 (503) | ГОД X | 17 КАСТРЫЧНІКА 1965 года | ЦАНА 60 гр.

ГРАМАДАЎСКАЯ СЕСІЯ 27 КАСТРЫЧН КА

Папулярна - навуковая сесія, прысвечана Грамадзе, перанесена з 25 кастрычніка на 27 кастрычніка г.г. Сесія, як мы ўжо інфармавалі, адбудзецца ў Беластоку і звязана яна са святкаваннем 40 гадавіны стварэння і дзейнасці Беларускай сялянска-работніцкай Грамады.

ЧЫМ ХВАРЭЕ ГАЙНАЎШЧЫНА

Меліярацыя стварае перспектывы для развіцця жывёлагадоўлі, а гадоўлі быдла ў асаблівасці. Дзесяткі і сотні мільёнаў злотых выдаткаваных на асваенне здзічэлых, падмоклых сенажацяў прынеслі, так сказаць, першыя даходы, першыя дадатковыя мільёны літраў малака ад прагавітых на траву красуляў. Аднак вынікі чэрвеньскага спісу паказалі не настолькі рост малочнасці, а наколькі скарачэнне пагалоўя быдла ў Гайнаўскім павеце за адзін год на 981 штуку — амаль на тысячу штук!

Гайнаўскі гаспадар не намагаецца поўнасцю выкарыстаць створаныя яму магчымасці абароту і прыбытку. Ён, відаць, задаволены тым, што цяпер замест двух кароў можа трымаць адну ляпей адкормленую карову ды яшчэ прадаваць сена для тых, каму не хапае яго нават для адной каровы. Але з часам перастануць людзі браць сена нарасхват, бо больш-менш кожны будзе мець яго ўдастатак. З году ў год расце размах меліярацыйных работ і ў канцы канцоў калісьці прыдзе такі час, што ўрэшце ўжо не будзе дзе і чаго меліяраваць.

Таго можна спадзявацца, але як гаворыцца ў пагаворцы: «Пакуль сонца ўзыдзе, раса вочы выесць». Гэту пагаворку адрасую, перш за ўсё, аграномам у гайнаўскіх вясковых аграномках. Яны надта слаба цікавяцца гадоўляю быдла, а некаторыя з іх увогуле, як кажуць, «не заварочваюць сабе галавы каровамі», пільнуюць толькі канцылярскіх сталоў у грамадскіх радах.

Асноўны сэнс гадоўлі быдла ў яго малочнасці. Якая ёсць гарантыя, што малочнасць будзе калі-небудзь такая, што апраўдае кошты меліярацыі ўсіх урочышчаў, лугоў і нават лужочкаў-азяркоў на Гайнаўшчыне? Аднаго сена замала, каб круглы год утрымаць высокія надоі малака. Між іншымі кармамі, моцна патрэбны карове сілас.

У Пасынках на Бельшчыне старшыня мясцовай грамадскай рады наракаў перада мною, што пасынкаўцы прызначаны ім цэмент на будову сіласных ямаў «пускаюць» на іншыя патрэбы — от, на будову фундамента пад клуню, альбо слупікаў для агароджы пляца альбо цваняцца адспекулёўваць другім гаспадарам. Вядома, цэмент у цяперашні рухлівы час прынадная рэч і мала хто задумоўваецца, колькі траціць на тым, што замест пабудаваць сабе сіласную яму на зіму, будуе фундамент або паможа хутчэй пабудаваць суседу.

Негаспадарскія камбінацыі гаспадароў з цэментам і іншымі будаўнічымі матэрыяламі прызначанымі на будову сіласных ямаў, даводзяць да белай гарачкі патрыётаў дубіцкіх, нараўкаўскіх ці кленіцкіх.

(Працяг на стар. 5)

РЭПАРТАЖ НЕЗВЫЧАЙНЫ

Ад'юнкта Кракаўскай Мастацкай акадэміі Мікалая Каханоўскага у Белавежы асабліва зацікавіла мясцовае будаўніцтва.

Вераснёвая Белавежа

Многія на пачатку сумняваліся, ці мастацкі пленэр Белавежы ўдасца. Зацята ўчапіўся, аднак, за яго ініцыятар — мастак Мікалай Валкавыцкі, сам родам з Белавежы і энтузіяст яе. Мінуў залаты верасень, і пленэр за намі. Удаўся на славу. Расславіў Пушчу і Беласточчыну. І доўга яшчэ будзе снавацца аповесць аб ім.

Але не я бяруся расказваць вам аб вераснёвым першым мастацкім пленэры Белавежы.

Расқажа аб ім наша рэдакцыйная сяброўка — наш мастак Тэрэса Бэйнаровіч, якая прымала ўдзел у пленэры. Тэрэса была таксама членам арганізацыйнага камітэта.

«...32 мастакі, якія з'ехаліся ў Белавежу, прадстаўлялі ўсе кірункі і найважнейшыя мастацкія цэнтры ў краіне. Кожны знайшоў у Пушчы сабе тэму. Пушча аказалася невычэрпнай крыніцай для працы, і ўсе зразумелі, што мастацтва адарванае ад натуры — з'яўляецца няпэўным.

Гасцей нашых мы найперш абвезлі па Пушчы, каб яны яе зразумелі. І вось... Ноч. Пушча. Гарыць касцёр. Вакол людскія твары. Паляўнічы «бігос». Воддаль рык аленяў. Мясцовы жыхар, стары Патока, снуе свае аповесці аб пушчанскіх прыгодах. Узышоў месяц і акунуўся ў млечнай імгле, што слалася па лугах Старой Белавежы. Патока засеў у зараслях і зайграў паляўнічыя гейналы з дзіўнымі назвамі ў родзе «На смерць птушкі». Твары застылі і заслухаліся. Падумалі — навошта аж заграніцу ехаць па экзотыку, калі найлепшую знойдзеш у Белавежы.

...І ўсе хапіліся за маляванне. Ішлі ў Пушчу. Там сядзелі безупынна. Выракаліся снеданняў, абедаў, бо не хацелася ім выходзіць з Пушчы. Праф. Свідэрскі маляваў да другой гадзіны ўночы. Учапіўся да пушчанскага месяца. Вайцех Філіпяк напісаў карціну з ночы ў Старой Белавежы, Зыгмунт Катлярчык з Торуня — карціну «Пушча ноччу».

(Працяг на стар. 3)

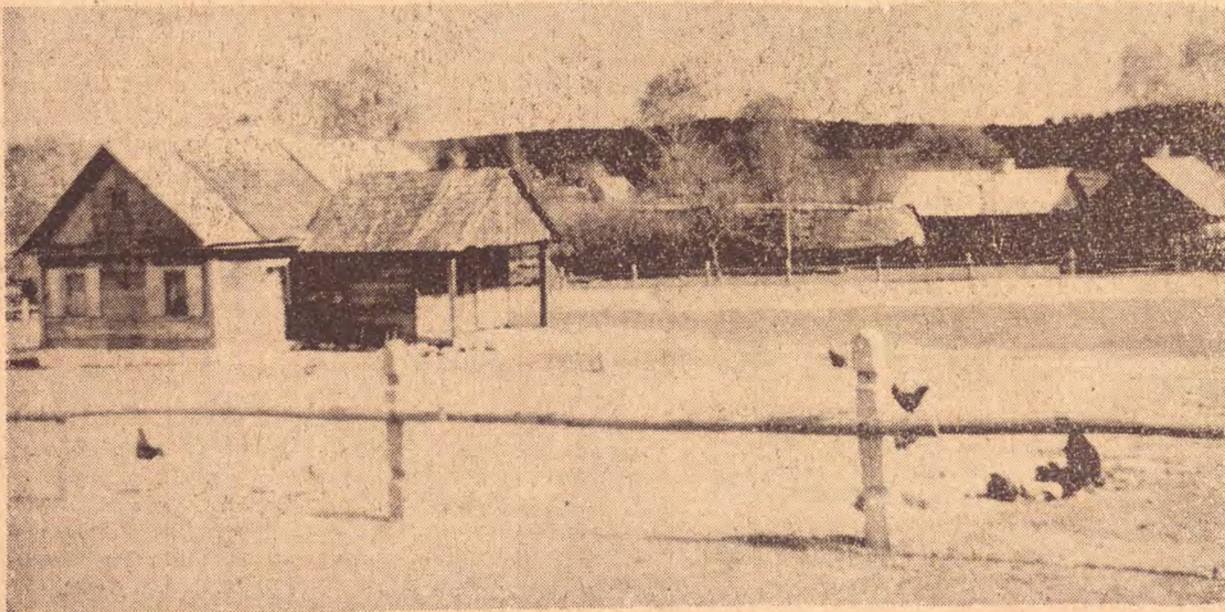

На ўскраі пушчы прыталілася вёсачка Лішчаная на Сакольшчыне. Налева — будынак з ганкам хата школа.
Фота — (СЯ)

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Міхась Машара

У ДАРОЗЕ

Лясы, узгоркі, пералескі,
Смугой авеяны прастор
і кані крык тужліва-рэзкі
над плёсам сонечных азёр.

Імкне дарога... на сустрэчу
Малюнкі родныя кругом.
Бы ўчора, ў лузе на зарэччу
брадзіў па росах пастухом.

Я сам з пакоем штось не ў згодзе,
яшчэ з даўна, з юнацкіх дзён,
і ў самай грознай непагодзе,
люблю імпэт, люблю разгон.

Бяжыць машына поўным ходам
Даў волю гэтаму каню.
А можа дзесь за паварота
сваё юнацтва даганю.

Дубалты. 5.VII.65 г.

Вітаем горача

Разам з багатымі колерамі восені прыехаў на Беласточчыну Міхась Забэйда-Суміцкі. Хто ён і што прывозіць, не трэба занадта прыпамінаць. Ніжэй падпісаная мела прыемнасць ужо расказваць і пераказваць легенду, імя якой: Міхась Забэйда-Суміцкі — з'ява ў беларускай культуры — нештодзённая. Вялікі артыст-спявак з вялікай музычнай адукацыяй здабытай у найлепшых мастакоў даваеннай Еўропы, герой найлепшых сцэн сонечнай Італіі і дажджлівага Лондана, Варшавы, Познані. Прайшоў кусок свету і кусок жыцця. І застаўся нязменным, непадкупным найбольшай славе. Застаўся верным найпрыгажэйшым летуценням матчынай песні і матчынай мовы — беларускай. З беларускай вёскі праз свет прынёс тыя ж гукі, спяваў іх сотні разоў, сотням тысячам слухачоў, і з колерам восені з залатой чэшскай сталіцы Прагі (дзе ў час вайны пасяліўся) прыносіць іх нам на Беласточчыну. Малады, радасны, гучны і... свой.

Яго беларускія як жа непаўторна выкананыя песні на даўгаграючых пласцінках завандравалі нават у далёкую і як жа іншую Японію. Яго беларускімі напевамі іграе горнае рэха гарыстай Чэхаславакіі. А цяпер яго песня засцеле нашы нізіны, паўторыцца нашымі лясамі і нашымі белымі бярозамі.

Вітаем горача і просім у нашыя адкрытыя рукі чалавека - артыста, які заўсёды і ўсюды называў сябе беларусам, які ў простай калыбельнай матчынай «Прыляцелі гусі» адрадзіў багатую душу свайго народа, тваю і маю.

Вера Леўчук

ЧЭХАСЛАВАЦКАЯ ДЭЛЕГАЦЫЯ Ў МІНСКУ

У першай палове верасня наведала Мінск партыйна - ўрадавая дэлегацыя Чэхаславакіі на чале з першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Чэхаславакіі. Прэзідэнтам Антанінам Новатным.

АДЗІН З НАЙБОЛЬШЫХ

На ўскраіне Бабруйска будуецца, так званы, Беларускі шынны завод. Гэта будзе адзін з найбольшых заводаў у Еўропе.

ЯН РАЙНІС

Ян Райніс — вялікі латышскі паэт і вялікі прыяцель беларусаў. Таму нічога дзіўнага, што стагоддзе з дня нараджэння Я. Райніса асабліва ўрачыста святкуе беларуская культура.

БАЛГАРА - БЕЛАРУСКАЕ СВЯТА

У Беларусі адбылася Дэкада балгарскай культуры. Творы больш 80-ці балгарскіх пісьменнікаў выдадзены ў перакладзе на беларускую мову.

МАЛАДЗЕЧАНСКАЯ ЭЛЕКТРЫЧКА

Будуецца электрыфікаваная чыгунка Мінск — Маладзечна. Праезд са сталіцы паменшае да 1 гадзіны 20 мінут.

ЗГРАБНЫЯ... МАШЫНЫ

Машына павінна быць не толькі добрай. але і прыгожай, зграбнай. У Беларускім дзяржаўным тэатральна - мастацкім інстытуце ўтворана аддзяленне **прамысловага мастацтва.** Абсальвенты гэтага аддзялення будуць працаваць на заводах

КУЛЬТУРА МОВЫ

Штораз часцей звяртаецца ўвагу на культуру беларускай размовы. У газетах часта крытыкуюць артыстаў. пісьменнікаў, дыктараў беларускага радыё і тэлевізіі. якія лёгкадумна дапускаюцца неахайнасці ў вымаўленні беларускіх слоў, гавораць мешаным руска-беларускім акцэнтам.

ВЯДОМЫ АДРАС

Мінск, вуліца Карла Маркса, 10. Гэты адрас добра вядомы вучоным, інжынерам. тэхнікам. рацыяналізатарам Беларусі. Тут знаходзіцца інстытут навукова - тэхнічнай інфармацыі і прапаганды.

На здымку: інстытут мае непасрэдную (тэлетайпную) сувязь для перадачы тэхнічнай інфармацыі ва ўсе прамысловыя цэнтры.

(СЯ)

У НАШЫМ ГУРТКУ

Нядаўна (18 верасня г.г.) адбыўся сход гуртка БГКТ у Паўлах, на якім абмяркоўваліся справы ўдзелу ў конкурсе на найлепшы гурток у павеце. Сход ацаніў таксама дзейнасць гуртка за першае паўгоддзе. Ацэна гэтая выпала даволі высока. Гурток БГКТ бярэ актыўны ўдзел у культурна - грамадскім жыцці вёскі. Арганізуе многа цікавых мерапрыемстваў, як выступленні драматычнага гуртка, экскурсіі ў тэатр, праводзіць згадуй-згадулі, высвятляе мастацкія і асветныя фільмы ўласнай апаратурай, арганізуе сустрэчы з цікавымі людзьмі і выстаўкі народнай творчасці. Члены нашага гуртка актыўна дзейнічаюць у іншых палітычна - грамадскіх арганізацыях. Напрыклад, старшыня гуртка Лёня Харытанюк уваходзіць у склад праўлення сельскагаспадарчага гуртка і з'яўляецца сакратаром грамадскага камітэта ПАРП у Рыбалах. Многа нашых членаў удзельнічала ў курсе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі і брала ўдзел у грамадскіх чынах, якія праводзіліся ў вёсцы.

Добрая праца, шырокі круг спраў, якімі займаецца гурток, дае яму пяршынства сярод іншых арганізацый, якія дзейнічаюць у нашай вёсцы.

Аднак гурток мае і слабыя бакі. Арганізацыйныя справы вядуцца не найлепш. І таму сход гуртка вырашыў забавязаць сваё праўленне да наступнага: завесці бракуючую дакументацыю, сабраць узносы за 65 год ад усіх членаў, адаслаць пратаколы з праведзеных сходаў у павятовае праўленне. Да слабейшых бакоў дзейнасці гуртка залічваецца і рост членаў арганізацыі. Вырашана гэтай справе прысвяціць больш увагі і прадбачваецца, што ў найбліжэйшым часе гурток павялічыцца на 10 членаў.

Сход апрацаваў план дзейнасці гуртка на IV квартал гэтага года. Паводле гэтага плана члены гуртка ў вольныя хвіліны доўгіх асенне-зімовых вечароў займацца будуць працаю ў драматычным гуртку, агляданнем тэлебачання і асветных фільмаў, слухаць будуць дакладаў на розныя тэмы і г.д.

Гурток на сваёй ашчаднай кніжачцы мае 2300 зл. На гэтую суму складаюцца грошы з выступленняў драмгуртка і ўзнагароды здабытыя на павятовым і ваяводскім аглядах драматычных гурткоў. Члены БГКТ у Паўлах вырашылі за гэтыя грошы арганізаваць экскурсію ў Варшаву, і думаем, што ў арганізацыі яе з дапамогай нашаму гуртку прыйдзе ГП БГКТ у Беластоку.

С. ФІЛІПЮК
Паўлы

P.S. На гэтым сходзе пастаноўлена вясці хроніку гуртка БГКТ. Адказных за гэтую справу сход вызначыў Валю Гаўрылюк і Марысю Андрэюк, якія займаюцца графічнай апрацоўкай хронікі і будуць яе вясці. С. Ф.

Наша акцыя

КНІЖКІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА Ў ГАРАДКУ

Падарунак беларускага савецкага паэта **Міхася Машары** з уласнаручнай дэдыкацыяй:

Міхась Машара — Мая азёрная краіна (кніга выбраных вершаў).

Успаміны 25

Хведар Савіцкі
НЕПАКОРНАЯ БЕЛАВЕЖЫЦА
Літаратурны запіс В. Рудзіка

Карцыр памяшчаўся тады яшчэ з другога боку сталовай. Гэта цесная клетка, у якой не можна стаяць, бо вельмі нізкая, і не можна ляжаць, бо вузкая. Пад нагамі штосьці плюскае, хіба вада. Падкульваю ногі, абапіраюся плячыма аб сцяну, а каленямі ў дзверы.

Шпількі холаду прабіваюць ліхую вопратку. Дрыжу. Не вытрымоўваю. Спрабую выпраставацца. Абіваю галаву аб столь. Перад вачыма загараюцца іскрынкі. Стаю згорблены. У сталовай бразгацяць кацялкі. Хочацца есці. Аблізваю сухія губы. Урэшце дзяжурны прыносіць мне снеданне: кубак вады зафарбаванай кавай. Гэта мая страва на цэлы дзень. Цёплая вадкасць крыху разагравае застыўшае цела.

Думкамі вяртаюся да маіх Пранёвічаў. Як там ідзе наша падпольная работа? Каго яшчэ арыштавалі? Дзе знаходзяцца мае таварышы з пранявіцкага падрайкома, якія папаліся ў паліцэйскія кіпцюры?

На жаль, аблездзянелыя сцены маёй клеткі маўчаць. Магу ставіць толькі пытанні.

Зубы ляскочуць ад холаду. Пераступаю з нагі на нагу, тапчуся, прысядаю. Спрабую разагрэцца. Штораз да болю абіваю сабе то галаву, то рукі, то калені.

Час цягнецца бы велікоднае цеста. Ноччу прысніўся мне прыемны сон. Быў я на волі, недзе гуляў, танцаваў, памагаў бацьку касіць жыта, а потым быў на рэчцы, на глыбокай вадзе, тапіўся, сястра Надзя прабавала ратаваць, дапамагала ёй Гандзя Артымюкоў. але не змаглі мяне выцягнуць з вады.

Абудзіла мяне ранішняя грукатня. Гэта вязні беглі на пераклічку. Не адразу зразумеў я, дзе знаходжуся, што са мною дзеецца. Цэлы быў адзеравянелы. Не мог варухнуцца. Заціскаючы зубы і абапіраючыся рукамі аб сценкі неяк распраставаў ногі. Вокам прыліп да дзіркі ў дзвярах. Вязні ўжо снедалі.

Раптам ля дзвярэй карцыра далікатна зашлёпалі драўляныя башмакі. У прасвеце дзіркі паказаліся нейкія пальцы і штосьці ўпала мне на калені. Я мігам працягнуў руку. Хлеб! Кавалачак хлеба! Праглынуў я яго, як дзіця цукерку. Не ведаю, каб што-небудзь смакавала мне ў жыцці так дасканала, як гэты кавалачак хлеба! Я вокам прыліп да дзіркі ў дзвярах. Непадалёк карцыра нейкі арыштант заўзята махаў мятлою. На мяне не звяртаў увагі. Хацелася крыкнуць яму на ўвесь голас:

— Шчыра дзякуй табе, таварыш!

У картуз - бярозаўскім лагеры давалі вязням па 300 грам хлеба ўдзень. Дзённая порцыя ежы аднаго арыштаванага каштавала тут адміністрацыю 21 грош — столькі, што дзве пшанічныя булачкі. Нялёгка тады было адняць сабе ад губ гэты кавалачак хлеба і аддаць некаму другому. Гэта мог зрабіць толькі камуніст. Лягчэй стала на душы.

«Таварышы не забылі пра мяне, значыць перацярплю!» — падумаў.

На трэці дзень маёй пакуты ў карцыры хтосьці ў час снедання зноў падкінуў мне два кусочкі хлеба. За гэта паграджала сем дзён суровага карцыра, у якім толькі раз у суткі давалі кубак чыстай, халоднай вады. Таварышы аднак не азіраліся на асабістую небяспеку. Усе мы ведалі, што карцыр нікога з нас не абміне. У свой час кожнаму прыдзецца там адпакутаваць. Ахраннікі заўсёды знойдуць прычыну. Гэтая свядомасць была залогам жалезнай нашай салідарнасці.

З карцыра не змог я выйсці на ўласных нагах. Не памаглі нават паліцэйскія палкі. Прышлося ўзяць мяне пад рукі і завесці ў залу. Адпачыць аднак ахраннікі не далі. Зараз жа прышлося зноў запрагчыся ў картуз-бярозаўскі манеж. Але цяпер я зусім інакш глядзеў на справу. У мяне былі абавязкі. Я ж дэпутат залы!

Незадоўга прышлося і мне арганізаваць харчовую падтрымку таварышам. У карцыр папаўся, здаецца, таварыш Каптур. Ежу падавалі найчасцей або ў час снедання, калі ў сталовай збіралася многа вязняў і ахраннікам цяжка было разабрацца, дзе хто знаходзіцца, або праз арыштаваных вызначаных да ўборкі ў гмаху. Рабілі так: калі ў зале знаходзілася, скажам, шэсць камуністаў, дык дэпутат залы дагаварыўся з імі, хто калі аддае частку сваёй порцыі. Часам складаліся двух таварышаў. Гэты метад дзейнічаў вельмі скутэчна. Аднойчы аднак паліцэйскія нечакана правялі вобыск у карцыры і знайшлі ў таварыша, які там сядзеў, крушынкі хлеба. Камендант лагера прыказаў абсталяваць карцыр за сценамі будынка арыштантаў. Карцыр змясцілі ў бункры, у якім царскія афіцэры калісьці хавалі порах. Паставілі вартавога. На бетоннай падлозе карцыра пастаянна стаяла вада.

ВЕРАСНЕВАЯ БЕЛАВЕЖА

Гаспадар пленэра Мікалай Валкавыцкі. Сяброўскі шарж зрабіў удзельнік пленэра Яраслаў Кірыленка.

Яраслава Кірыленку з Варшавы, вядомага ілюстратара школьных падручнікаў і «Свершчыка» запалоніў белавежскі парк.

(Працяг са стар. 1)

Пушча натхняла. Драматычныя формы дрэў, карэнняў, кустоў. растрэпаныя дзікамі калужы, багатае і таямнічае жыццё Пушчы!

На заканчэнне была ў Белавежы адкрыта выстаўка нашых карцін. Прыехаў з Варшавы з Акадэміі мастацтва праф. Лен'ца і сказаў, што цяжка было б цяпер у Польшчы знайсці так цікавы камплект карцін. У многіх нашых карцінах паявілася нешта новае, што, можа быць, дасць пачатак новаму арыгінальнаму кірунку ў мастацтве. Такая яна — сіла Пушчы.

Карціны не з'яўляюцца копіяй Пушчы, але ў кожнай знойдзем яе дух.

Пушча запалоніла. Усе казалі, прасілі, што як будзе яшчэ пленэр, то кожны з іх з ахвотай прыедзе. А ўдзельнікі белавежскага пленэру — людзі ўжо з вядомымі прозвішчамі.

Прадстаўнікі мадэрна таксама знайшлі ў Белавежы ўдзячную тэму. Кшыштаф Кужанткоўскі з Любліна ля сваёй працы.

За 2 тыдні паўстала 120 карцін — гэта проста неспатыканая плённасць.

Многія раз'ехаліся з тэмамі ў галаве для распрацоўкі. Многіх захапілі заліўныя песні мясцовых праваднікоў. Яны хочуць працаваць над карцінамі, якія будуць выражаць задушэўныя беларускія спевы-думы.

Усе вельмі хацелі бліжэй пазнаёміцца з мясцовымі белавежскімі людзьмі, адчуць іх характар. Кантактаў такіх бракавала і гэта адзіны, бадай, мінус белавежскага пленэру.

Столькі паша Тэрэса. А я сваё апошняе слова: каб сустрэцца за год.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

Вясковая нядзеля, як і ўсе на свеце, мае сваю гісторыю. У працэсе ўсеагульных перамен нашага жыцця змяняецца і святкаванне нядзелі.

Помню нядзелю на вёсцы з часоў майго дзяцінства. Нядзеля была тады для старых і малых моцна чаканым, як жа ж заслужаным адпачынкам. Адпачынкам перад усім фізічным: адпачывалі набалелыя косці, рукі, ногі. Быў гэта аднак і адпачынак псіхічны, адпачынак гаспадарскай душы адарванай на момант ад штодзённых сялянскіх клопатаў.

Каб нядзельны адпачынак быў аднак поўным, патрэбны адпаведны настрой, адцягненне ўвагі ад клопатаў сялянскай штодзённасці. Можна гэта было асягнуць толькі тады, калі ўсе сяляне ў гэты дзень забывалі аб пераспеўшых нівах, аб снапах збажыны, якую трэба ратаваць ад непагадзі і г.д. Варта аднак, каб пэ нядзельнай вуліцы забразгаталі чыесьці калёсы, а ўвага ўсяе вёскі ізноў накіроўвалася на спелыя палі, і ўся раскош нядзельнага адпачынку была страчанай.

Таму менавіта сяляне так заўзята баранілі абавязковасці ў святкаванні нядзелі. Праца ў нядзелю лічылася калісьці вельмі вялікім «грахом», значна большым, чымсьці розныя злачынствы, якія мог прычыніць чалавек чалавеку. Той, хто асмеліўся парушыць спакой нядзельнага адпачынку, лічыўся проста вырадкам і заслугоўваў агульнай пагарды. Яшчэ і цяпер ёсць некаторыя старыя сяляне, якія пераканаты, што розныя няшчасці чалавецтва, як, напрыклад, II сусветная вайна, адтуль, што многія людзі пачалі працаваць у нядзелю.

«Вырадкаў», аднак, якія рашаліся ў нядзелю на цяжкую фізічную працу, было ў вёсцы штораз больш, паступова лопала вясковая салідарнасць, аж урэшце заламаліся зусім прынцыпы нядзельнага «беспрацоўя». Заламаліся часткова таму, што зараз нядзельны адпачынак страціў тое вялікае значэнне, якое меў калісьці. Праца на гаспадарцы сталася значна лягчэйшай, значна менш утамляючай, а для тых, хто дадаткова працуе ў горадзе, нядзеля неаднойчы з'яўляецца днём зацікаўлення сваёй гаспадаркай. Такім чынам зараз у разгары летняй працы толькі некаторыя старэйшыя сяляне злуюцца на непашанаванне «святой нядзелькі» — большасць гаспадароў з шумам сцягвае сваё багацце з поля ў гумно.

* * *

Паняцце святасці нядзелі кшталтавалася ў тыя часы, калі адзінай формай працы лічылася праца фізічная. Праца разумовая ў сённяшнім яе сэнсе, праца з кніжкаю ці пяром у руках была калісьці невядомай жыхарам вёскі, ды наогул не лічылася працай. І таму, калі на вёсцы нехта захацеў прасядзець нядзельку з кніжкаю ў руках у цяжкай разумовай працы развязваючы нейкія цікавыя яго праблемы, ніхто з аднавяскоўцаў не крыўдаваў на гэта, ніхто не бачыў у тым нічога дрэннага.

Стварае гэта асабліва цікавую сітуацыю ў тых сем'ях, якія пераходзячы з вёскі ў горад перанеслі сюды частку сваіх «вясковых» поглядаў. Для многіх жыхароў горада пераутомленых тыднёвай працай у рознага тыпу «бюрах» найбольш уласцівай формай адпачынку была нецяжкая фізічная праца. Аднак многія з гэтых людзей лічаць чымсьці вельмі дрэнным і непрыстойным у нядзелю секчы, скажам, дрэва, але не бачаць нічога дрэннага ў тым, калі прыдзецца ім усю нядзелю змагацца з доўгімі калонамі бухгалтарыйных лікаў.

* * *

Рэгулярна, як сотні гадоў таму назад, рытм звычайнай сялянскай працы перарывае дзень адпачынку — нядзеля. Як жа ж змянілася яна аднак за апошніх некалькі дзесяткаў гадоў. Сталася перад усім больш разнастайнай, менш шаблоннай. Мужчыны ў летнюю пару сядаюць пад дрэвамі, жартуюць або гуляюць у карты, жанчыны як калісьці рассядаюцца над равамі, вядуць свае доўгія жаночыя размовы, старэйшыя ідуць у царкву, моладзь на матацыклах і веласіпедах едзе на другую вёску, часам усе ідуць у святліцу або ў школу на тэлевізар, або выступленні мастацкага гуртка, часам у паасобных хатах вітаюць гасцей з горада, часам вяселле або хрысціны развесяляюць прынамсі частку вясковай грамадскасці. А калі падыдзе час уборкі з палёў, людзі не баяцца парушыць святасці нядзелі і заняцца [illegible] палявой працай.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

Вясковы пасажыр, які прыбывае у Беласток, адразу трапляе на найбольш рухлівыя скрыжаванні нашай ваяводскай сталіцы. Найбольшы рух цяпер на скрыжаванні вуліц Сянкевіча і Алеі Паршамая. На цэнтральнай некалі вуліцы Ліповай спакойна, толькі пад вечар тратуары запоўнены вяртаючыміся з працы рабочымі розных устаноў, што размясціліся вакол даўняга рынку Касцюшкі і яго бліжэйшых аколіц.

Рэшткі даўняга Беластока з яго мястэчковым выглядам засталіся на, так званых, Пясках. На Сенным рынку, Мазавецкай і Сухой вуліцах снуюць заклапочаныя групкі прыезджых і беластоцкія гаспадыні з перапоўненымі сеткамі бульбы, яблык, капусты, морквы і іншай гародніны, якую таргуюць ад гаспадароў падбеластоцкіх вёсак і іх пасрэднікаў. Тут не адчуваецца дыхання вялікага горада, здаецца, што гэта Міхалова або Кляшчэлі. Аколіцы Сеннага рынку — гэта месца тыповага гаспадарскага гандлю і рамяства: тут найбольш крамаў з сельскагаспадарчымі вырабамі, машынамі, матэрыяламі; тут кузні, вадапоі, слясарні, «жалезныя» крамы, будкі з нафтаю, насеннем, шапкамі, іконамі, півам і чым толькі хочаш. Сюды рэдка пакажацца жыхар беласценных блёкаў, калі не лічыць некаторых гаспадынь, якія маюць шмат часу, каб прыходзіць сюды і таргавацца за кілаграм бульбы ці лепшую галоўку капусты.

Тэкст і фота — **С. Я.**

На скрыжаванні вуліц Сянкевіча і Алеі Першамая.

Гэта здымка зроблена на тратуары вуліцы Ліповай каля Клуба Міжнароднай кніжкі і друку. У кнігарні Клуба можна купіць м. ін. розныя беларускія часопісы, газеты і кніжкі.

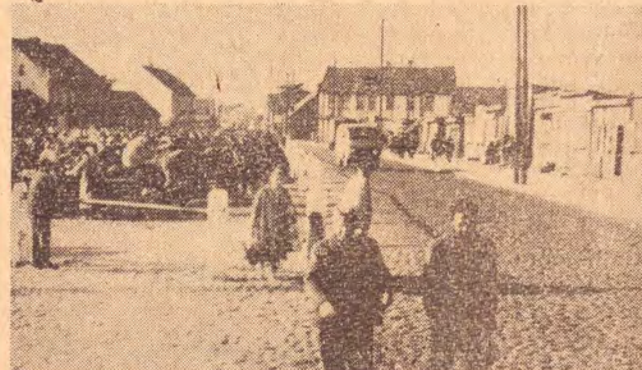

Мазавецкая вуліца з шэрагам будак, а побач Сенны рынак запоўнены гаспадарскімі фурамі з сельскімі артыкуламі.

Прыклад з вёскі

Многія крамы бельскай ПСС змяшчаюцца ў старых, цесных і непрыстасаваных да сучаснага абслугоўвання кліентаў памяшканнях. На вялікія пабудовы няма лімітаў, а чакаць — трэба доўга. Трэба было шукаць таннейшых спосабаў будовы. І тут гаспадарам ПСС прышлі на думку вясковыя крамы, якія будаваліся хутка і без лімітаў. Без лімітаў і хутка ў Бельску пабудавана ўжо тры «павільёны»: два пры вуліцы Міцкевіча і адзін на вуліцы Навоткі. Такім чынам, хаця ў пэўнай меры, развяжацца праблему ПСС-эсаўскіх крамаў у т.зв. «рудэрах». А за прымяненне думкі ў чын належацца словы падзякі гаспадарам Бельскай ПСС, прэзасу Вісноўскаму, Вашкевічу і іншым.

На здымку: Крама-прыгажуня. Яшчэ перад вокнамі пуста, але хутка ў іх паявіцца выстаўка тавараў і таўпы купляючых.

Тэкст і фота А. Карпюк

У свеце музыкі

Нямецкія госці

Гасцінна дырыжыраваў Беластоцкім Сімфанічным аркестрам малады дырыжор з ГДР Гюнтэр Гербіх.

Беластоцкая публіка належна прыняла госця. Апладысментаў было многа і доўгіх.

У першай частцы аркестр выканаў «Малую сюіту» В. Лютаслаўскага і суправаджаў нямецкую піяністку Юту Чапскі ў канцэрце на фартэпіяна Р. Шумана. (вл)

Новыя ўраджаі

Гайнаўскія ўлады прыблізна падлічылі, што леташні ўраджай збожжавых культур з'яўляецца вельмі добрым. З аднаго гектара: жыта дало ў сярэднім каля 17 цэнтнераў умалоту, авёс таксама 17 цэнт., ячмень — 18 ц., азімая пшаніца — 18 ц. і яравая пшаніца — каля 16,5 цэнтнераў. (ся)

Сельская гаспадарка без таямніц

АСТАРОЖНА ПРЫ ПЕРАХОДЗЕ

Ужо восень. Надышоў час падумаць аб апошняй падрыхтоўцы да зімы. Вядома, не толькі чалавек павінен мець выгадную і цёплую хату і неабходны запас ежы. Хатняя жывёла мае таксама свае патрэбы. Восенню беластоцкія сяляне робяць вельмі сяр'ёзныя памылкі. Найбольш папулярная памылка — раптоўны пераход са стойлавага кармлення на пашавае і наадварот. Кожны арганізм уражлівы на змены асяроддзя, памяшкання, кармоў. Бо арганізм прызвычайваецца да існуючых умоў.

У раёне Бранска, Цеханоўца, Драгічына ёсць нямала жывёлаводаў, якія ведаюць асноўныя правілы кармлення. Там пераход з пашы на стойлавае кармленне вельмі павольны. Што гэта значыць? Вельмі простая рэч. За 2 тыдні перад запланаваным пераходам на стойлавае кармленне скарочваем час знаходжання жывёлы на пашы. Г. зн., пазней выганяем жывёлу на пашу і паступова ўсё раней прыганяем дадому.

У той самы час, у сувязі з тым, што жывёла ўсё менш бывае на пашы, дакармліваем яе сакавітымі і сухімі кармамі. У тым выглядзе таксама паступова павялічваем нормы кармоў, аж да поўнай нормы стойлавага кармлення.

Гэты перыяд — гэта таксама добрая аказія, каб ветэрынар ці заатэхнік перагледзілі жывёлу. Трэба вырашыць, якія каровы неаплачваецца далей карміць, маючы на думцы іх узрост, здароўе і надоі малака. Трэба забракаваць горшыя і мець запэўнены маладняк ад найлепшых кароў.

Калі ўжо гаворым аб прызвычаенні арганізмаў да пэўных умоў асяроддзя, дык трэба яшчэ звярнуць увагу на іншыя не менш важныя справы. Адной з іх з'яўляецца трыманне жывёлы цэлую зіму ў душных, цёмных і цесных хлявах. У такіх умовах карова губляе апетыт, мала дае малака, вельмі падатная на хваробы.

Спрактыкаваліся на гэтым добра даследчыкі з Дзяржаўнай расплоднай станцыі ў Элку.

Там трымаюць свінаматак у прымітыўных будынках, а рэшту свіней — нават пад голым небам (маюць толькі дашкі над сабою). Аказалася, што нават зімой свінні адчуваюць сябе добра, не хварэюць, маюць добры апетыт, хутка растуць.

Правіла: хатняя жывёла павінна мець прыблізна такія ж умовы, у якіх прабывалі іх продкі. Яна патрабуе руху, сонца, паветра. Толькі тады жывёла правільна развіваецца і расце.

Таму трэба раіць нашым сялянам рабіць загароды вакол хлявоў. Выпускаць жывёлу на свежае паветра штодзень (нават у мароз). Гэта неабходна не толькі для кароў, але і для свіней, а асабліва коней. Трыманне коней у стайні цэлую зіму ды яшчэ пры добрым корме можа прынесці толькі шкоду, бо гэта супярэчыць з іх прыродай.

Інж. М СУХАЖЭБРСКІ

Сукенкі для дзяўчынкі

«Маю дзяўчынку, якая закончыла 5 год. Хачу, каб маё дзіця выглядала па-гарадскому. Маю швейную машыну, умею трохі шыць і хачу пашыць сваёй Эвуні некалькі сукенак на святочныя дні, на выезды ў горад, ці ў госці. Парай мне, Аксіння, як пашыць, або лепш падай некалькі ўзораў. Буду табе шчыра ўдзячна. Галена з Г.»

Ахвотна падаю табе ўзоры на дзве сукенкі для дзяўчынкі на 4—6 гады. Першая сукенка на халодныя асеннія або зімовыя дні. Сукенка без

рукавоў і варатнічка, з круглым вырэзам вакол шыі. Станік сукенкі падоўжаны і зашпільваецца на гузікі ззаду. Спаднічка ўкладаная ў адуцюжаныя сустрэчныя складкі (кантрафалды). На лініі спалучэння станіка са спаднічкай ушытыя паткі, якія ствараюць уражанне кішэні. Пад сукенку трэба апранаць світэр з доўгімі рукавамі. Можа ён быць з каўнерыкам, а можа быць і без яго, як гэта бачым на рысунку.

Другая сукенка — на цёплыя вясеннія дні. Сукенка з кароткімі рукаўчыкамі, якія ўшытыя рэгланам, а заканчваюц-

ца манжэтам. Каўнерык мае форму як у кашулі, з востра зрэзанымі канцамі. Засцежка ў нашытай складцы. На лініі, дзе ўшываюцца рукаўчыкі, зроблены малыя складкі. Гэта пашырае сукенку. Сукенка яшчэ больш пашырыцца ўнізе, калі мы зробім большую адуцюжаную складку ад засцежкі ўніз. Да таго, як дапаўненне, наложым шкарпэткі такія як на рысунку або карацейшыя і прыгожыя туфелькі або сандалі. Зразумела, што ў першым выпадку шыем сукенку з цёплай, тоўстай шэрсці, а ў другім выпадку трэба купіць матэрыял больш тонкі. Можа гэта быць матэрыял і ў палоску, і ў клетачку, і аднаколерны. У залежнасці ад колеру матэрыялу трэба дапасоўваць адпаведна дадаткі: світэр, панчохі, шкарпэткі, туфелькі. Найлепш, каб панчохі ці райстопы былі ў адным колеры што і світэр.

Аксіння

Кніжная вітрына

БАГАТАЯ КРЫНІЦА ВЕДАЎ АБ СУВАЛЬШЧЫНЕ

Нядаўна выйшла з друку чарговая кніжка Беластоцкага навуковага таварыства п.з. «Studia i materiały do dziejów Suwalszczyzny». Гэта вялікая калектыўная праца (681 старонка). Нарадзілася яна ў выніку навукова-даследчых прац Комплекснай яцвяжскай экспедыцыі Беластоцкага навуковага таварыства і супрацоўніцтва з ёй палітычных, гаспадарчых і культурных дзеячаў Беласточчыны. Праца дзеліцца на дзве часткі — мінулае і сучаснасць. У першай, між іншым, выступаюць: Ежы Антаневіч з нарысам дагістарычнага перыяду Сувальскага павета, Ежы Вісноўскі, які піша тут аб гісторыі асадніцтва ў Сувальскім павеце з XV стагоддзя да паловы XVII стагоддзя (аўтар цікавай працы ў апошнім навуковым зборніку БГКТ), Аляксандра Бэргман, якая змяшчае матэрыялы аб барацьбе сялян у Сувальскім павеце ў 1935 годзе (таксама аўтар знаёмы нашым чытачам па публікацыях у «Ніве» і ў нашых навуковых зборніках), Аляксандр Амільяновіч, які публікуе матэрыял аб падпольнай барацьбе з гітлераўскім акупантам на Сувальшчыне. У другой частцы адзначым такія працы, як Генрыка Маецкага «Узнікненне народнай улады і барацьба за яе ўмацаванне на тэрыторыі Сувальскага павета ў 1944—1947 г.г.» і Зыгмунта Каштылы «Удзел войска ва ўмацаванні народнай улады на Сувальшчыне ў 1945—1947 г.г.»

Агулам кніжка змяшчае працы 22 аўтараў. З'яўляецца яна багатай крыніцай у вывучэнні Сувальшчыны

Ювэ

СМЕРЦЬ ЖНЕ НА ДАРОЗЕ

Адно Беластоцкае ваяводства выдае ў год 14 мільёнаў злотых на матацыклы. Толькі за першую палову 1965 года прыбыло ваяводству 12 тысяч штук новых матацыклаў, галоўным чынам вёсцы.

Інфармацыя аптымістычная. Няма, аднак, радасці без слёз. Ніжэй рэляцыя аб гэтым другім аспекце масавай матарызацыі.

Здаровыя маладыя людзі гінуць без прычыны, без хваробы. Хапілаім выложыць 15—20 тысяч злотых на матацыкл, каб ад яго памерці. Ці ад яго? Ці ад уласнага браку розуму. Адразу азнаямляю: я за матарызацыяй як найшырэйшай (няхай кожны купіць сабе самаход), але пераглядаю вось міліцыйную хроніку смяротных выпадкаў на дарогах і даходжу да вываду, што купляць матацыклы можам і ўмеем, але не навучыліся з імі абыходзіцца.

Міліцыйная хроніка коратка запісвае: каля вёскі Рыбалы на шашы такі-та, такога-та дня, ехаў з празмернай хуткасцю матацыклам маркі «MZ». На павароце трапіў у прыдарожны слуп. Перавезены ў бальніцу памёр». І апошні сказ «прычынай выпадку быў нецвярозы стан матацыкліста».

Іншы, напіўшыся, забраў на матор дзве пасажыркі (ці таксама п'яны?), бушаваў па дарозе, аж выляцеў проста на той свет. Пасажыркі — адна 28 год, другая — 19, засталіся з цяжкімі ранамі і калецтвам напамяць.

Прыкладаў можна даваць многа. Усе сапраўдныя. За апошнія паўтара месяца загінула на Беласточчыне такім чынам 22 асобы.

Алкаголь — першая, найчасцейшая прычына смерці на дарогах. Машына п'яных не любіць і мсціць па-свойму.

Іншыя прычыны, як паказвае статыстыка, гэта вялікая хуткасць, дрэнны дагляд матацыкла ці самахода (без тормаза, без святла) і дрэннае навучанне людзей яздзе. Аказваецца, што так вучыць, як дагэтуль вучаць (у выпадку вёскі ЛОК) недастаткова, замала ведаў.

Другая група, у якой спатыкаем найбольш выпадкаў на дарогах і вуліцах — гэта пешаходы. Так як матацыклісты не ўмеюць ездзіць і гінуць, так і пешаходы не ўмеюць хадзіць і таксама гінуць. Асабліва на гарадскіх вуліцах выступае такая з'ява часта. МО правяла эксперымент. Усе жыхары Беласточчыны ведаюць вуліцу Сянкевіча ў Беластоку і асабліва яе адрэзак ад Рынку Касцюшкі 200 метраў углыб. Эксперымент быў праведзены на гэтым вельмі рухлівым адрэзку. 12 дзён стаялі міліцыянеры і глядзелі, і лічылі, і запісвалі, як людзі пераходзяць вуліцу, як ездзяць шафёры. За гэты час было аж 1928 выпадкаў няправільнага пераходу вуліцы пешаходамі. Шафёры пазволілі сабе на 58.

ШТО ДАЛЕЙ?

Усе разумныя заклікаюць да разважнасці. Сеў на матор — не дурэй, не скачы, памятай пра сябе і іншых. А не будзеш, на тваёй дарозе стане закон з усёй суровасцю.

Маім абавязкам — паведаміць, што закон скончыў ўжо толькі з просьбай, добрым словам. Ён пашырае дыяпазон. Тэрытарыяльныя ўлады ўзмоцняць кару. Хто не ўмее ездзіць — забярэцца яму права язды і накіруецца да паўторнага экзамена. Будуць шчадрэй сыпацца мандаты, і тым на машынах, і пешаходам. Справы нарушэння правіл дарожнага руху шырэй пяроймуць органы пракуратуры і суда. І яшчэ адна навіна: у каральных адміністрацыйных калегіях усе вышэйшыя справы (нарушанне правіл дарожнага руху) будуць разглядацца ў першую чаргу і атрымаюць вышэйшы аклад кары. Не памагаюць словы, трэба шукаць іншага выйсця, бо парадак, пашанаванне добрых правіл павінны быць захаваны.

Вера Лейчук

БУРНЫЯ ДНІ НА ЭКРАНЕ

Аб фільме **«Папёлы»** было голасна задоўга да яго з'яўлення на экранах. І весь ён — манументальны твор, у дзвюх серыях, шырокі экран.

Эпапея з 1793—1813 гадоў — бурная эпоха Напалеона, які ішоў бы тайфун праз усю Еўропу, каб спатыкнуцца на «гліняй» Расіі. Перыяд напалеонаўскіх войнаў вельмі багаты і цікавы зместам. Войскі імператара Францыі неслі па свеце ідэі французскай рэвалюцыі, людзі бачылі ў Напалеоне вызваліцеля. Ці быў ім? Якім быў Напалеон?

Для гісторыі Польшчы перыяд Напалеона мае асаблівае значэнне. Нездарма **вялікі Жаромскі** ахапіў яго сваёй кнігай «Папёлы» і нездарма гэтую эпапею **Андрэй Вайда** перанёс на экран.

Урачыста дэманстраваўся гэты фільм у Беластоцкім кіно «Покуй» 8 кастрычніка. Былі пры гэтым акцёры, якія выступаюць у фільме. А перад тым яшчэ вуліцамі горада прайшоў карагод моладзі ў касцюмах напалеонаўскай эпохі, пазычаных у кінастудыі, дзе рабіўся фільм.

Асабліва моладзь фільм пабачыць павінна. Для яе на зборныя заказы будуць прадавацца таннейшыя білеты. Заказы на прыезд спаза Беластока можна складаць у «Грамадзе», якая давязе ахвотных з вёсак.

Пасля Беластока фільм пойдзе па ваяводстве. Увага, аказія! Не прапусціце!

(вл)

Вырасла з сокаў сваей зямлі

Свежы, малады твар звычайна раскінутыя пушыстыя валасы, скромнамодная сукенка. Дзяўчына, на якую глядзіцца прыемна і з нейкай дозай чуллівасці — мілая. Яна ж старшыня Павятовага праўлення Саюза сялянскай моладзі ў Высокім Мазавецкім. **Адзіны старшыня — жанчына ў ваяводстве і вельмі рэдка ў краіне.** Называецца **Данута Зарэмба.** Нарадзілася і расла на вёсцы. А цяпер добра кіруе павятовай арганізацыяй. Вынікі працы ставяць павет Данусі ў тройку найлепшых паветаў Беласточчыны (іншыя — Манецкі і Беластоцкі) у працы ЗМВ.

Я нічога не хачу тлумачыць на тэму кар'еры жанчыны ў наш час, але пару слоў аб Данусі Зарэмбе напісала таму, што гэта мадэль новай жанчыны — адукаванай, думаючай і мілай, а ўсё здабыта яе ўпартай працай і здольнасцямі. Жанчына, каб здабыць сапраўднае раўнапраўе, павінна быць упартая. Такая сітуацыя.

(вл)

НАСТАЎНІКАМ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Як апрацаваць паэму „КУРГАН"?

У асноўным паэму «Курган» Я. Купалы апрацоўваецца на пяці ўроках. Для гэтага нашы парады будуць адносіцца да такой іх колькасці. Гэта не абазначае, што настаўнік можа разглядаць яе на меншай колькасці школьных гадзін.

І-шы ўрок. Перад чытаннем і літаратурным аналізам тэмы трэба правясці кароткую гутарку аб жыццёвым шляху Янкі Купалы. У паэме «Курган» знашлі месца дзве асноўныя тэмы дакастрычніцкай творчасці пісьменніка: адлюстраванне цяжкага падняволенага жыцця беларускіх сялян і паказ пратэсту прадстаўнікоў народа супроць здзекаў і ўціску з боку паноў. Пасля ўступнай гутаркі настаўнік чытае паэму класу. Вучням сустрэнуцца незразумелыя словы, аднак гэта не мусіць быць перашкодай для правільнага ўспрымання твора. Усё ж растлумачыць іх трэба пасля чытання твора. Перад усім трэба звярнуць увагу на такія словы, як: купалле, каня, садзіць на пасад, ясакарам, лясун.

Для праверкі, як вучні ўспрымалі паэму, можна паставіць наступныя кантрольныя пытанні: як апісваецца ў паэме Курган? Дзе і як жыў вядомы ўся-

(Працяг на стар. 7)

Поля Ракса — убачыце яе ў фільме А. Вайды «Папёлы».

ЗМВ на Бельшчыне

Саюз сялянскай моладзі (ЗМВ) у Бельскім павеце налічвае ўжо 87 гурткоў (колаў) і безупынна разрастаецца. Толькі ў гэтым годзе паўстала тут 14 новых гурткоў ЗМВ. У Бельскай арганізацыі ЗМВ (і не толькі ў Бельскай) наглядаецца перавага хлопцаў над дзяўчатамі. На агульную колькасць 2026 членаў толькі 716 дзяўчат. Аграмадная большасць членаў ЗМВ мае пачатковую адукацыю, 415 членаў — няпоўную сярэднюю, 113 — поўную сярэднюю і толькі некалькі асоб — вышэйшую. 6% членаў арганізацыі належаць да ПАРП.

(п)

НОВАБЕРАЗОЎСКІ ПГР

Пака што нельга пісаць аб вялікіх дасягненнях новаберазоўскага ПГР, паколькі афіцыйна пачаў ён існаваць як самастойная адзінка ад гэтага года.

Улады дайшлі да вываду, што перш, чым гаспадарыць, трэба стварыць добрыя ўмовы жыцця тым, хто тут будзе працаваць — людзям, а таксама пабудаваць адпаведныя гаспадарчыя будынкі.

Вось перад намі пляц будовы. Тут бачыць кожны, нават не спецыяліст, вялікі размах працы. Сакратар ГРН адразу вядзе нас на месца, дзе праводзіцца работа над свідраваннем артэзіянскага калодзежа.

— На гэтым, — гаворыць сакратар, — можа выйграе і вёска, таму што калодзеж будзе абслугоўваць не толькі ПГР. І сапраўды, многія гаспадары на гэта чакаюць з нецярплівасцю. Некаторыя снуюць планы ўвясці вадаправод у хлявы і заінсталяваць механічныя паілкі. Але пака што гэта толькі планы, хаця не беспадстаўныя.

Да нас набліжаецца Аляксандр Запісэк — кіраўнік будовы з дырэкцыі будаўляна-мантажнага прадпрыемства ПГР у Беластоку.

А. Запіска накіравала дырэкцыя ў маі г.г., каб «ратаваў план». І сапраўды пачалі расці будынкі, як грыбы пасля дажджу. Будынак 8-місямейны, якога называюць адміністрацыйным, ужо гатовы да пераказання гаспадарам.

Ходзім з кіраўніком будовы па пляцы, разглядаем. Расказвае нам аб тым, як тут мае быць. Гаворыць аб дэталях. Перад нашымі вачыма чатыры двухсямейныя будынкі для рабочых ПГР. Да гэтых жа будынкаў 5 будынкаў гаспадарчых, 2 збожжавыя склады, якіх архітэктура сучасная, а плошча будовы 318 кв. метраў, гараж на камбайны ўжо закончаны, шопа для машын, якая складаецца з сямі сігментаў, таксама закончаная і распачалася будова клуні. Прашу прабачэння, калі не ўсё пералічыў, але здаецца, што гэта і так многа. Апрача васьмісямейнага будынка ўсё гэта пабудавалі ад мая г.г. Трэба дадаць, што два збожжавыя склады з гатовых элементаў пабудавалі рабочыя на працягу чатырох дзён.

Пасля кожнага беспасрэднага назірання павінны быць рэфлексіі. У мяне яны аптымістычныя, хаця і тут здараецца, што многа прац людзі выконваюць спосабамі, як у XIX стагоддзі. Але гэта ўжо залежыць ад вышэйшых устаноў. З Новаберазова выехаў я з думкаю, што калі штосьці будуецца з галавою, дык мае гэта свае дадатнія бакі і ў адносінах да асяроддзя. А новаберазоўскае асяроддзе вельмі добра і з задавальненнем успрымае гэтае новае ў іх вёсцы.

АЛЯКСЕЙ КАРПЮК
фота аўтара

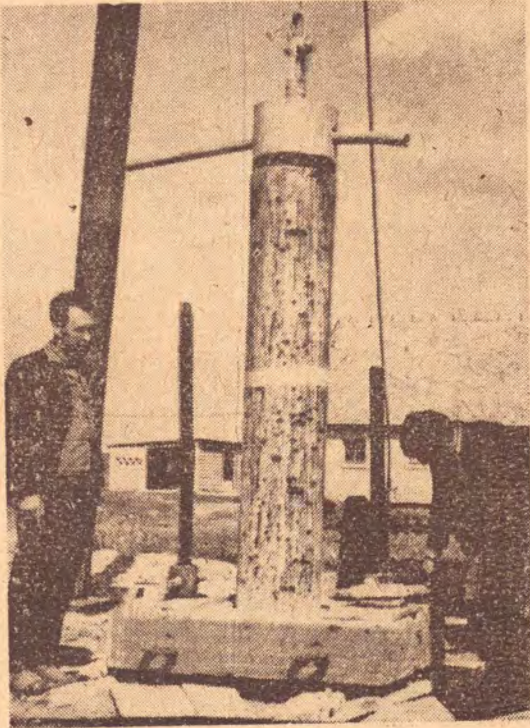

Адсюль павінна пайсці чыстая здаровая вада, з якой можа скарыстаюць жыхары Новаберазова.

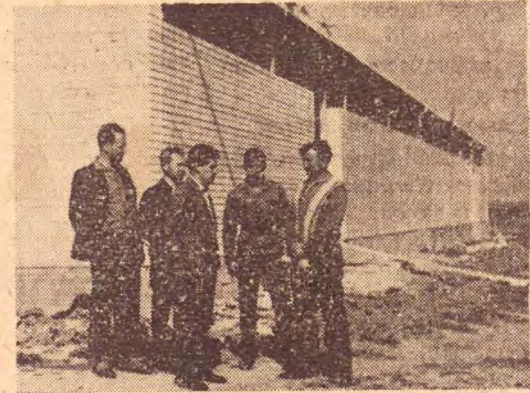

Аляксандр Запісэк (першы справа) у час размовы з сакратаром ГРН у Новаберазове — (у цэнтры) ля будынка склада.

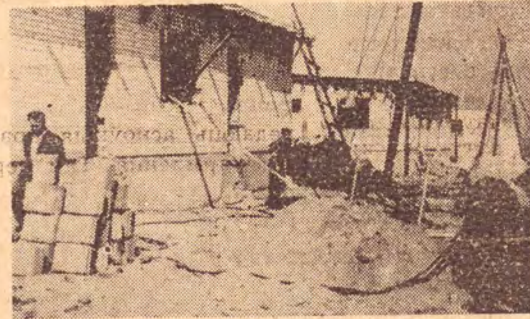

Двухсямейныя домікі.

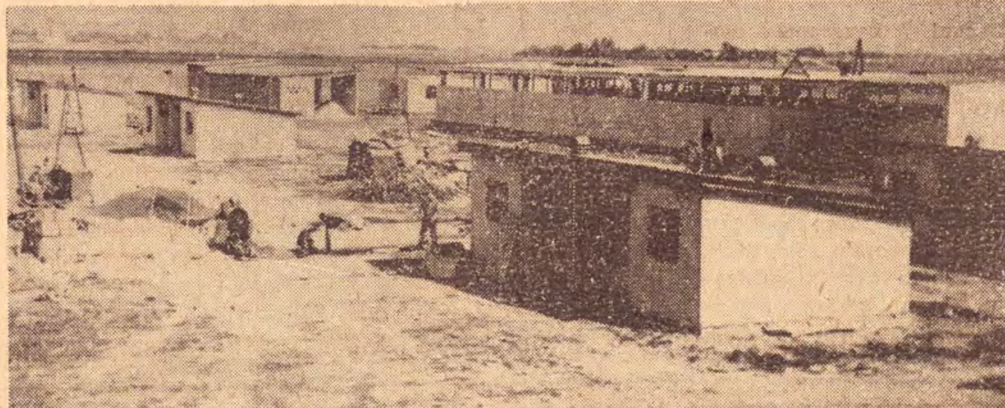

Агульны від будовы гаспадарчага цэнтра ПГР.

Чым хварэе Гайнаўшчына

(Працяг са стар. 1)

ЛАСІНКАЎСКІ ІНЦЫДЭНТ

Кажуць, аднойчы ў Ласінку прыпыхкаў з Нарвы трактар з прычэпаю палявой вапны, вываліў яе на вуліцы, проста нават у калужу і павярнуў дахаты, да Нарвы. Вапна патрэбная для падквашаных глебаў, спрыяе добраму росту збожжа. Але сёй-той не вельмі быў пераконаны ў гэтай цудоўнай сіле вапны і патроху цешыўся, што ўвалена яе ў балота на гібель.

Гайнаўскія гаспадары не маюць цвёрдай пэўнасці, што трэба пасыпаць вапнаю заскарузлыя мясціны на сваіх палетках. Вядома, вапна не азотнік, не падганяе жытнёвае сцябло да двухметравай вышыні. Яе ўплыў на выгляд коласа не так відавочны.

Пакуль што вераць на аграномавае слова гонару, што вапна напраўду патрэбная для глеб і купляюць яе раз больш, раз менш — залежыць, як моцна просіцца агранам. У мінулым годзе купілі 901.480 кілаграмаў, а сёлета ўсяго штосьці каля 711 тысяч кг. І больш ужо не купяць, бо запозна на вапнаванне глебы

Можна сабе ўявіць, як рэагавалі б у Ласінцы, калі б трактарыст з ГС у ці ПОМ-у ў парыве свайго дзівацтва вываліў на вуліцу гару азотніку альбо суперфасфату. Думаю, што гара хутка растаяла б, не дачакала б нават ранку.

Ясна — прыдзе такі час, калі зразумеюць вартасць вапны. Але ці нельга падагнаць гэтага часу, каб задоўга не чакаць. На тую радасную хвілю, калі ў ГС-аўскіх складах перастане валяцца так патрэбная гайнаўскім палям вапна!?

ТАЙНЫ КАНТРАКТАЦЫІ

Гаспадары палюбілі кантрактацыю, бо яна пэўная рэч — амаль пэўны збыт, амаль пэўны даход, амаль пэўная помач з боку дзяржаўных улад. Пішу ўсюды слова «амаль» на ўсякі выпадак, каб хтосьці не падумаў, што ў кантрактацыі хватаюцца за абы мізэрноту: памагаюць і вымагаюць аднак добрага тавару.

Кантрактацыйная палітыка на Гайнаўшчыне адбываецца ў кірунку павелічэння арэалу збожжавых культур, якія — як вядома дасведчаным кантрактатарам — не даюць так высокіх даходаў, як іншыя (нязбожжавыя) культуры.

Так устаноўленая кантрактацыйная палітыка павінна адыграць рашаючую ролю ў хуткім развіцці сельскагаспадарчай прадукцыі і ўзмацнення паасобных гаспадарак.

Планы кантрактацыі ўжо атрымалі ўсе грамадскія рады. Аднак не ўсюды раздзяляюць іх на вёскі, хаця павінны зрабіць гэта. Выяўляюцца тут розныя цяжкасці.

Будучы нядаўна ў Новаберазове наслухаўся я пра аднаго гаспадара, які на кантрактацыі рапсу зарабіў штосьці каля паўсотні тысяч злотых ці нават больш. Словам, аб яго заробку пайшла ўжо легенда, якая сведчыць аб тым, што многія лічаць кантрактацыю як магчымасць хуткага ўзбагачэння — амаль што «тота-лётак».

Такім чынам узнікаюць сітуацыі падобныя да той, якую давялося наглядаць у Гарадку, у Беластоцкім павеце. Там усе хочуць — стараюцца кантрактаваць нейкую балотную віхліну, кожны робіць усё, каб улезці ў план іменна яе кантрактацыі, а аб кантрактацыі іншай культуры — менш даходнай — і слухаць не хоча.

*

У Гайнаўскім павеце праходзіць асенне-зімовая сельскагаспадарчая вучоба, іначай гаворачы, так званыя двухгадовыя курсы для гаспадароў. Дык ёсць аказія шчыра пагаварыць на гэтых курсах не толькі аб сенсацыях куліс кантрактацыі, але і аб значэнні (праўдзівым) сіласу ці вапны.

Сумленны лекар ніколі не спадзяваецца на сілу толькі рэцэпты — мае значэнне розмова аб хваробе і хворым, і спосаб гэтай размовы.

(СЯ)

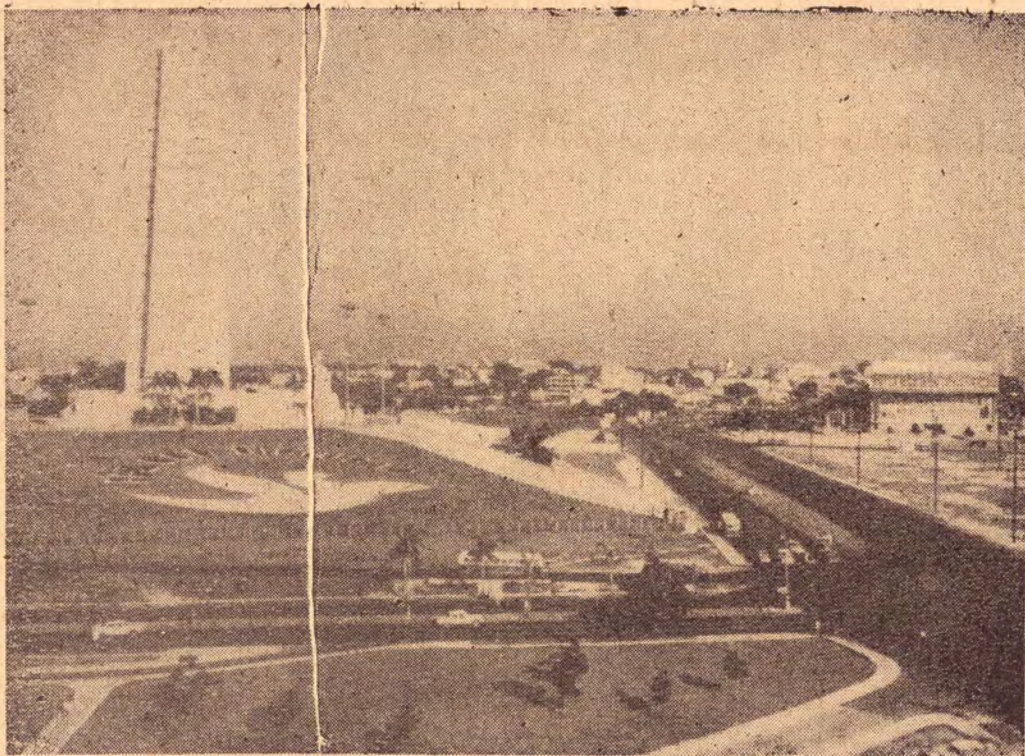

У цэнтры Гаваны знаходзіцца Плошча Рэвалюцыі. Пасярэдзіне гэтай вялікай плошчы стаіць абеліск з белага мармуру вышынёю ў 143 метры, пастаўлены ў гонар вялікага кубінскага рэвалюцыянера Джоэ Марці. Плошча Рэвалюцыі з'яўляецца месцам масавых мітынгаў жыхараў сталіцы Кубы. (а-лів)

Новы навучальны ГОД У СССР

У гэтым годзе на вышэйшых установах Савецката Саюза на I курсе навуку пачало 836 тысяч студэнтаў. Студэнты атрымоўваюць стыпендыі ў суме ад 20 да 60 рублёў (у залежнасці ад курса); тыя, хто добра вучыцца, атрымоўваюць яшчэ 25% дадатку. Існуюць таксама стыпендыі па 80 рублёў у месяц, якія атрымоўваюць найлепшыя студэнты, найбольш таленавітыя.

Зараз на вышэйшых установах у Савецкім Саюзе вучыцца 21 тысяча чалавек з 119 краін свету. Самую вялікую групу іншаземцаў — каля 10 тысяч — складае моладзь з маладых рэспублік Азіі і Афрыкі, а таксама з Паўднёвай Амерыкі. (а-лів)

ЯРМАРКІ

На ярмарцы ў Вене (Аўстрыя) вялікае зацікаўленне ў наведвальнікаў выклікалі экспанаты, якія былі паказаны на секцыях польскіх фірмаў замежнага гандлю.

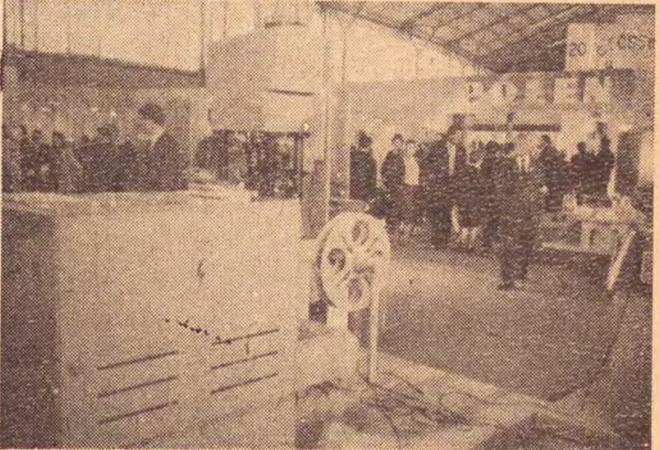

А на міжнароднай ярмарцы ў Брне аўтамабільная прамысловасць ГДР паказала грузавыя машыны новага тыпу «Ifa—W—50».

ЗАМЕСТ ТАБЛЕТКІ З КРЫЖЫКАМ

Што можа быць прычынаю галаўнога болю?

З шматлікіх прычын падамо некалькі:

- змучанасць, недахоп сну;
- вычарпальная праца;
- усялякае атручэнне арганізма: нікацінам, кафеінам, недахоп кіслароду, злоўжыванне лякарствамі і супакойваючымі сродкамі;
- прастуда, пачатак інфекцыйнай хваробы;
- запаленчы працэс косных ямін галавы або зубоў, боль страўніка;
- нязносны галас, які доўга прадаўжаецца;
- неразважлівае карыстанне з сонца;
- прабыванне ў дрэнна праветраным пакоі;
- гнеў, страх, раздражненне, павышаны ціск, неўроз;
- голад або прага;
- захворванне нырак, сэрца, вантробы;
- гарманальнае захворванне, менструацыя ў жанчын;

Толькі ў некаторых выпадках дазваляецца ўзяць таблетку з крыжыкам і толькі тады, калі прыём лякарства мае сэнс, што за некалькі гадзін ізноў не будзем курыць папярос, не будзем піць гарэлкі. Можна раз прыняць таблетку, але нельга гэтага паўтараць пры любой аказіі. Таблетка на заступіць нам сну ці прабывання на свежым паветры. Часты прыём таблетак можа, па-першае, быць амаль закаранелай прывычкай, а па-другое, можа перастаць памагаць.

Ці можна пазбегнуць галаўнога болю? Маем на ўвазе, зразумела, толькі здаровых людзей. Адным з найлепшых спосабаў з'яўляецца свежае паветра. Найлепш паспрабаваць «кіслароднай таблеткі» пасля канферэнцыі ці нарады, дзе надта ж многа дыму. Іншы раз хопіць удыхнуць свежага паветра пры адчыненым акне, і боль пачынае ўступаць. Яшчэ лепш памагае шпацыр. Дыхаць трэба хутка і глыбока. Кровазварот паскараецца. Мазгавыя тканкі атрымоўваюць свежую порцыю багатай у кіслярод крыві.

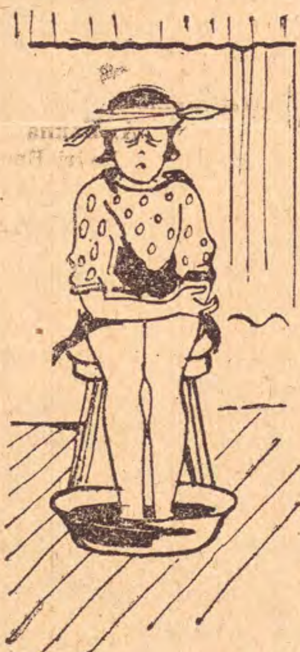

Раніцай, як толькі ўстанеце з пасцелі, удыхніце хутка і глыбока свежага паветра з адчыненага акна. Памыцца халоднай вадою. Ісці на работу пехатою і глыбока дыхаць.

Калі пры галаўным болю робіцца горача і чырванее твар, палажыце на карк халодны кампрэс. Крываносныя сасуды скурчацца, зменшыцца падача крыві, зменшыцца ціск, галаўны боль зменшыцца, а потым галава зусім перастане балець. Лепш пахадзіць па халоднай вадзе, чым выпіць парашок (можна хадзіць і ў ванне!). Пасля 10 мінут ступні энергічна выцерці шорсткім ручніком і надзець цёплыя шкарпэткі.

Падкрэсліваем: усялякія хатнія метады можна прымяняць толькі тады, калі галаўны боль выступае спарадычна. Калі паўтараецца часта, ёсць настойлівы і перашкаджае ў працы — абавязкова трэба ісці да лекара.

Калі галаўны боль выступае вечарам, пры пахмурным надвор'і, можна меркаваць, што прычынаю з'яўляецца дрэнны зрок. Трэба абавязкова пайсці да лекара-акуліста. Калі трэба — купіць сабе акуляры.

ПРЫПАМІНАЕМ: да галаўнога болю нельга адносіцца абыякава. Таблеткі з крыжыкам — гэта не лякарства, якое можна прымаць пастаянна. Сродкі ад галаўнога болю маюць у сабе фенацэтыну, якая затручвае арганізм. Хаця прымяняюцца малымі прыёмамі, але на працягу тыдняў, месяцаў могуць зрабіць у нашым арганізме сур'ёзнае спустошэнне.

Галава можа балець у кожнага з нас. І таму няма прычыны, каб трапляць у паніку і адразу шукаць у сябе ўсялякіх сур'ёзных хвароб. Але калі галаўны боль не ўступае, не праходзіць даўжэйшы час, вяртаецца, перашкаджае нам працаваць — абавязкова патрэбны візіт у доктара.

(а-лів)

Аляксей Карпюк

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Бедныя нашы сяляне, да чаго ж засумаваліся па свабодзе! Наступныя некалькі дзён вёскі жылі так, быццам наступіла вялікае свята. Ніхто нічога не рабіў, толькі збіраліся па хатах і тысячны раз апавядалі адны другім, што здарылася з эшалонам. Зноў з'явілася слова ПАРТЫЗАНЫ. Яго вымаўлялі паціху, нібы пабожна, укладаючы сваю надзею і любоў. Часамі замест ПАРТЫЗАНЫ проста казалі ЯНЫ, — гэта азначала дужыя, адважныя, усясільныя. Разбіты цягнік на двое сутак затрымаў рух на чыгунцы, і людзі цешыліся:

— Аж рэйкі паржавелі. Такога не было з пачатку вайны!

Дзядзькі кожную ноч ішлі вартаваць пуць і стараліся атрымаць участак бліжэй да Сухіх Багенцаў, каб сваімі пальцамі памацаць пакарэжанае жалеза, прынесці жонцы, дзецям трэску ці вінт ад разбітых вагонаў. Нічога, што цягнік трапіўся паражняк, які вяртаўся з фронту. Усе ўбачылі: вораг не так і страшны, ёсць людзі, якія яго б'юць, яны недзе тут, можа ў вёсцы, у лесе. І народная фантазія не мела граніц.

— Ах, Ма-анечка, — бажылася цётка Кірыліха маёй маці, — я сама бачыла ўчора каля лесу людзей са стрэльбамі і чырвонымі істужкамі цераз плячо. Адзенне на іх з іголачкі, самі ўсе рослыя, маладыя, бы твае хлопцы. Прыходзілі да мае нявесткі вады напіцца. Яна хацела накарміць, то яны заявілі — не хочам! У нас

112

усё ёсць. Калі ежа выйдзе, то даем па радзіву цілеграму ў Маскву і самалёты прывозяць нам, што толькі душа пажадае!

А стары страшавец Кот хваліўся бацьку:

— Учора ноччу бачыў іх на свае вочы. Ішлі некуды паўз мой хутар. Мо' полк, а мо' і болей. Быццам цёмная сцяна лесу.

Пры такіх фантастычных апавяданнях нямецкая разведка нічога не магла разабраць. Нікога не арыштавалі. Толькі цяпер ноччу нельга было знайсці на чыгунцы мясціны без варты. Паязды пачалі хадзіць памалу, іх можна было даганяць пешшу.

*

Не многія баявыя аперацыі каштавалі мне столькі і так запомніліся, як вяртанне ў лагер. Настала поўнач, а Мішка ўсё не гатовы. На пліце даварваецца мяса. Сам гаспадар з брызенту шые паходную торбу.

Яму дапамагае новы сябра, Віктар, які ўцёк з палону і хаваўся ў Зубрах. Белабрысы хлапец мае ад сілы дзевятнаццаць, шчупленькі, са знясіленым у лагеры арганізмам: не магу сабе ўявіць яго партызанам.

— Торба, ежа, — зразумела, — гавару Марчыкаву сыну.

— А фотаапарат з сабой браць?

— О, бяры! — радуюся. — Наробіш нам здымкаў на памяць у Гута-Міхаліне. Цікава будзе паглядзець на сябе праз дваццаць год!

Але шкадую, што параіў. Мішка шукае фотапрылады, зацягвае зборы яшчэ болей. Дакешкаліся мы да поўначы. Цяпер можна было б пераспаць на хутары, каб выйсці звечара. Тады тырчы тут зноў ледзь не суткі.

113

Пад раніцу мы ўсё ж такі выходзім.

Да світання апынаемся на полі суседняй вёскі Зубры.

У хвойнічку выбіраем зацішнае месца, дзе прыпякае сонца, кладзёмся днюваць.

Ідзе другая палова сакавіка.

Дні стаяць доўгія, але ж яшчэ настолькі халадна, што непрызвычаеныя людзі спаць на зямлі не могуць. Хлопцы прыкідваюцца, што не маюць у гэтым патрэбы, і ўпэўнена збіраюцца чакаць вечара.

Дастаюць мяса. Каб нагрэцца, наліваюць самагонкі.

— А здорава, калі ўсё прадбачыш! — выхваляецца Мішка. — У бок грэе дыван, з сярэдзіны — малачко!

— Ад шалёнай кароўкі! — пырскае Віктар.

— Піце, чорт вас бяры, а мяне да вясны не будзіць!

Кладуся пад куст і засынаю.

Падвечар прачынаюся, а сябры — раздражнёныя, абяссіленыя, з пашарэлымі тварамі. Нам жа столькі дарогі наперадзе, што з гэтымі дзецьмі рабіць буду!

Але ў дарозе хлопцы разаграваюцца, весялеюць. Усё ідзе нармальна, пакуль не ўзыходзім на балота. Дарогу перасякае рэчка! Знаходзім кладку. Зноў натыкаемся на ваду. І так цэлую ноч. Пад мястэчкам Свіслач пачынаюць нам пяяць другія пеўні. Пакуль абысці горад, развіднее зусім, а там чыгунка, на ёй варта з сялян, адно пакажыся, так і пачнуць званіць у рэйкі. Вяду хлопцаў проста ў горад. Свіслач з Мішкам ведаем добра, — наш раённы цэнтр.

114

ТРЫБУНА чытачоў

Актыўная жанчына

Большасць нашых жанчын не цікавіцца грамадскімі справамі, ім лепш у вольны час пагутарыць, папляткаваць і інш.

Аднак сустракаюцца і іншыя, якія цікавяцца агульнымі справамі свайго асяроддзя. Да ліку гэтакіх залічым Марыю Пень з вёскі Тафілаўцы, што на Гайнаўшчыне. М. Пень сапраўды з'яўляецца актыўным дзеячам сваёй вёскі, па яе ініцыятыве ўжо некалькі гадоў у Тафілаўцах існуе ліга жанчын, дзе шмат ужо налічваецца членаў, таксама вялікі ўклад унесла гэтая жанчына ў арганізацыю сельгасгуртка ў сваёй вёсцы, які ўжо цяпер мае нядрэнныя поспехі ў сваёй працы. Вялікую дапамогу ўнесла яна ў рэалізацыю будовы малачарні разам з крамаю ў Тафілаўцах. Будынак гэты ўжо заканчваецца. Марыя належыць да некалькі арганізацый, у тым ліку і да ПАРП, з'ўляецца самым актыўным членам. Зараз яна вельмі актыўна ўдзельнічае ў рэалізацыі праваздення электрычнага святла ў сваёй вёсцы. І напэўна пры дапамозе сваіх аднавяскоўцаў даб'ецца гэтага.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

Не стала балота

Са Скупава ў Нараўку ёсць дзве дарогі. Адна шасейная, а другая не. Вясной ці ўвосень цяжка гэтай другой праехаць. Такое балота, што колы хаваюцца. Цяжка пусты воз перавезці. І вось жыхары вёскі, якім прыходзіцца ездзіць гэтай дарогай, рашылі яе чынам адрамантаваць. Прыступілі да працы. Хто жвір вязе, хто каменне, а ў каго няма каня, той прышоў з рыдлёўкай. Найбольш працавалі: Мікалай Крынскі, Рыгор Нічыпарук, Аляксандр Адамовіч і Міхась Такарук. За адзін дзень не стала балота. На жаль, не ўсе выйшлі да працы. Многія ніводнай фуры пяску не прывязлі. А гэтай дарогай ездзяць.

Валянціна Яцэвіч
Скупава

ЯШЧЭ АДНА БАЗА

Мы прызвычаіліся пытаць у Белавежы пра турыстычную (начлежную) базу, але для белавежцаў слова «база» абазначае, перад усім, базу ГС-у, якая будуецца ў канцы вуліцы Стачок.

Мясцовы ГС не без рацыі палічыў, што даходы з турыстыкі — гэта даволі няпэўная рэч, якая ў многім залежыць ад пагоды і яе капрызаў. На Стачку будуецца, між іншым, база адкорму жывёліны, якая дасць больш стабільныя даходы, а прытым дасць таксама пастаянную працу многім мясцовым людзям. (ся)

КЛЯШЧЭЛЕЎСКІЯ «ІНТАРЭСЫ»

Акалічныя вёскі наракаюць на кляшчэлеўскі ГС, які не надта дбае пра раўнамернае забеспячэнне штучнымі ўгнаеннямі сваіх вясковых кліентаў. Ходзяць чуткі, што некаторыя кляшчэлеўцы выкупляюць розныя суперфасфаты-азотнікі, каб пасля спекуляваць імі. Праўда, існуе пры ГС-е нейкая камісія для справядлівага падзелу гэтага ўгнаення. Аднак, відаць, не надта добра са справядлівасцю ў гэтай камісіі ды наогул у ГС-е. (ся)

Скупка збожжа

Скупка збожжа ў Гайнаўскім павеце ідзе нядрэнна. Найлепш у грамадах: Кленікі, Дубічы і Кляшчэлі.

Першым у павеце выканаў свае дзяржаўныя абавязацельствы ў гэтай галіне Аляксандр Трусевіч с. Івана з Міклашэва.

Калектыўную дастаўку збожжа першымі ў павеце арганізавалі сяляне з вёскі Тапаркі, дубіцкай грамадскай рады. У ёй узяло ўдзел 22 гаспадары. За актыўнасць адзначыць тут варта солтыса гэтай вёскі Д. Баравіка. На здымку: калектыўная дастаўка збожжа сялянамі з Тапаркоў.

Ю. Козак
Гайнаўка

Чытальніцтва ў Доўгім Бродзе

У нашай вёсцы Доўгім Бродзе ёсць пункт бібліятэчны. Знаходзіцца ён у памяшканні Мікалая Ваппы, а бібліятэкарам з'яўляецца Віктар Ваппа. Бібліятэка налічвае 245 кніжак, у тым 41 на беларускай мове. Кніжкі наш бібліятэкар здае раз на 6 месяцаў у грамадскую бібліятэку ў Арэшкаве, а на іх месца прывозіць іншыя, зусім яшчэ нязнаныя даўгабродскім чытачам. Па кніжкі ў бібліятэку прыходзяць школьнікі, а таксама жыхары нашай і суседняй вёскі Забагонне. Найбольшай папулярнасцю цешыцца сярод школьнікаў абавязковая лектура, а сярод жыхароў гаспадарчыя кніжкі. У бібліятэку запісана 35 чытачоў. Некаторыя з іх з'яўляюцца сапраўднымі любіцелямі кніг і вельмі многа чытаюць. Да іх належыць Васіль Мацкевіч, Віктар Пень і іншыя. На асаблівую ўвагу заслугоўвае жыхар нашай вёскі Васіль Мацкевіч. Хаця мае ўжо 72 гады, то ўсё ж такі сістэматычна чытае кніжкі.

А. Ваппа
Доўгі Брод

Кіёск у Парцаве

Многа ўжо прайшло часу, як у вёску Парцава прывезлі газетны кіёск. Паслужыў ён парцаўскім п'яніцам і хуліганам. Ніхто тут не прадае газет, ніхто гэтай «будай» не апякуецца. Адно толькі апякуюцца ім п'яніцы. Абы свята, тут ужо хлопцы закладаюць рэстаран. П'юць чыстую і выбіваюць шыбы ў будцы. Вось такія тут парадкі. Навошта такі кіёск патрэбны? Ці толькі для таго, каб адбываліся ў ім хуліганскія выбрыкі? Смешна! Ці ж не?

Л. Л.

Як апрацоўваць паэму „КУРГАН"?

(Працяг са стар. 5)

му свету князь? Як характарызуецца ў паэме прыгожасць і сіла песень гусляра? З якой мэтай князь загадаў прывесці гусляра? Аб чым спяваў гусляр у палацы князя? Як расправіўся з гусляром князь?

Другі ўрок. Ужываем на каменціраванае чытанне і тлумачэнне незразумелых слоў. Працаі: трэба так кіраваць, каб у вучняў паступова збіраўся матэрыял для характарыстыкі вобразаў героя ў. Матэрыял для каменціраванага чытання. У першай страфе паэмы, ва ўступе, паэт гаворыць, што падзеі, аб якіх ён будзе апавядаць, адбыліся даўно. Пачынаецца ад слоў «Паміж пустак...» і канчаецца славамі «...курган векавечны». Гэта азначае, што курган сведка тых дзён, якія даўно прайшлі. Курган такі стары, што на ім вырас вялікі дуб і ён быў сведкам шматлікіх бур і навальніц, і што свой твор Купала напісаў на аснове народнага падання пра курган. У другой страфе аўтар расказвае пра княжаскі замак і самога князя. Тут трэба звярнуць увагу на апісанне пейзажу, дзе Купала падкрэслівае найбольш тыповае, тое, што найлепш адпавядае задуме твора. Расказ пра вяселле ў замку князя з'яўляецца завязкай дзеяння паэмы. Далей знаёмімся з гусляром. Перш чым намаляваць яго, Купала гаворыць аб ім, як аб выдатным мастаку, таму што ў характарыстыцы гусляра галоўнае — яго незвычайнае майстэрства музыкі. Пры чытанні пятай страфы трэба звярнуць увагу на наступны выраз: «Прыняла гусляра з яго ніўных сяліб дварня князева ў хорам багаты». Значыць, гусляр не сам прыйшоў у хорам да князя. У шостай страфе князь абяцае гусляру шчодрую плату, калі той запяе «па душы», або пакараць смерцю, калі песня не спадабаецца. Гусляр пяе песню, але яна выражае думы народа. Ён сапраўды народны мастак, як важна заяўляе: «Скурганіў бы душу чырванцом тваім я, гуслям, княжа, не пішуць законаў». У адказ на песню князь загадаў закапаць гусляра жывым у зямлю. Смерць яго засмуціла народ. Толькі князь і яго госці працягвалі баляваць на вяселлі. Але ім страшны былі такія людзі як гусляр і таму яму такую смерць загадалі.

Курган авеяны народнымі паданнямі, гаворыць Купала ў апошняй страфе. У ім пахаваны чалавек, які аддаў сваё жыццё за шчасце народа. Таму памяць аб ім неўміруча. Пасля таго, як паэма прачытана, неабходна заняцца выпрацоўкай тэхнікі чытання. Заданне да дому: выразна чытаць паэму, вывучыць напамяць першую страфу.

А. К.

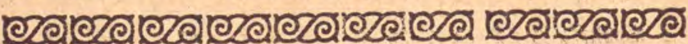

Яшчэ пануе камендацкі час. Пустата, ціпыня, нідзе ні жывой душы. Па-пад платамі, перабягаючы вуліцы, дабіраемся да апошніх дамоў. У полі паказваецца пераезд, на ім — грамада дзядзькоў чакае світання, каб разысціся па хатах. Я гавару нешта па-нямецку. Мішка адзываецца па-польску. Людзей з пераезда нібы ветрам здувае, бягуць на пуць вартаваць, — падумалі, што са Свіслачы выйшлі на праверку немцы з паліцаямі.

Аддаляемся ад пераезда з кіламетр, і віднее зусім. Да лесу не дабегчы. Справа — пятачок хвойніку, збочваем у яго. Там скразіць і прабірае да касцей. Хлопцы выбіваюцца з сілы, мяняюцца з твараў, сталі злыя, успыльчывыя. Ім абавязкова трэба адпачыць, ды заснуць на дварэ ўсё яшчэ не могуць. Гэты раз не сплю і я, загаворваю зубы.

Я адпраўляюся ламаць сухія галінкі, каб распаліць вогнішча.

Чакаем таго вечара, як вечнасці. Ноччу валачэмся ў вёску. У старасты набіраем хлеба і ў вялізны кошык — сотні дзве яек, нарыхтаваных немцам. У цёплай хаце сяброў размарыла, яны засынаюць на хаду. Не памагаюць ні ўгаворы, ні пострахі, ні штурханні: ім хочацца пападаць у снег і заснуць, снег ужо ім здаецца мяккай коўдрай. Трэба нешта прыдумаць.

У апошнім гумне бяру пару снапоў кулявой саломы, абцягваю, каб не смяціла, валаку сяброў далей ад вёскі. У лясочку салому рассцілаю, загадваю хлопцам зняць верхнюю вопратку, боты. Прыціскаемся адзін да аднаго, накрываемся кажухамі, і Мішка з Віктарам адразу храпуць. Ноччу нас шукаць тут не стануць. Цяпер гадзін восем вечара. Да чацвёртай раніцы хлопцы набяруцца сіл, а там яшчэ і да світання гадзіны дзве на дарогу...

(Працяг будзе)

117

Сардэчныя тайны

Дарагое **Сэрцайка!**

Жыву я на вёсцы. Маю 19 год. У нашай сям'і пяцёра дзяцей, а я найстарэйшая. Закончыла я сярэднюю школу. Але вымушана працаваць на вёсцы таму, што не знайшла работы пасля сканчэння маёй школы. Ад маладых гадоў многа перажываю, таму, што мой бацька п'яніца. Зарабляе ён з засілкам на дзяцей 1200 зл. Дзеці ходзяць у школу, у хаце недастаткі. Бацька пры кожнай выплаце прапівае 200 зл. Прыязджае дамоў і робіць авантуры. Найбольш дастаецца маці, якая ўжо і так хварэе, а часта і мне, калі стану ў яе абароне.

Дарагое Сэрцайка, парай, што рабіць, бо ўжо так далей не вытрымаю. Выдрукуй гэтае пісьмо ў сваім кутку, мо' бацька мой прачытае і зразумее, як вельмі нас крыўдзіць. Парай, што мне рабіць. Буду табе вельмі ўдзячна.

Аля
з Беласточчыны

Дарагая **Аля!**

Сумны твой ліст. Аднак многа ёсць сем'яў, пакрыўджаных праз бацькоў і мужоў п'яніц. Тым больш сумны, што ты, 19-гадовая дзяўчына, просіш, каб яго выдрукаваць, мо' бацька прачытае і зразумее. Цяжка ў гэта паверыць, бо бацька твой ужо ж не малады і здаецца ўжо найвышэйшы час, каб зразумеў. Але гэтага цяжка навучыць людзей у яго гадах.

На маю думку, ты дарослая дзяўчына і з сярэдняй адукацыяй не павінна сядзець дома, бачачы гэты недастатак сям'і. Калі ты не знайшла працы па сваёй школе, павінна прыняць якую-небудзь іншую працу, каб толькі дапамагчы матэрыяльна маці і малодшым дзецям. Цяжка нам больш табе раіць, бо ты не напісала нам, якую ты кончыла школу і дзе хацела б працаваць. Мне здаецца, калі ты не будзеш выбіраць, дык працу якую-небудзь не так ўжо цяжка знайсці.

Сэрцайка

ШТО ГЭТА?

Адказ на адгаданку з восьмай старонкі: Вярблюд, які пераходзіць каля піраміды Хеопса.

КІНО

Праграма
на 19—24.X.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Przeżyjmy to jeszcze raz" (polski), 19—20. „Królewna i rybak" (czeski), 21—22. „Skowronek" (węgierski), 23—24.

Кляшчэлі
„Judex albo zbrodnia ukarana" (franc.), 19—20. „Dwie noce jednego dnia" (NRD), 21—22. „Prawo i pięść" (polski), 23—24.

Дубіны
„Mrok za dnia" (węgierski), 23—24.

Нарва
„Życie raz jeszcze" (polski), 20—24.

Нараўка
„Biedni bogacze" (węgierski), 20—24.

Чыжы
„Na tropie policjantów" (angielski), 20—24.

Дубічы Царкоўныя
„Beata" (polski), 20—24.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Głos ma prokurator" (polski), 20—24.

Орля
„Pięciu" (polski), 20—24.

Райск
„Podróż w kwiecień" (radziecki), 20—24.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Powodzenia chłopcze" (jugosłowiański), 19—21. „Gorąca linia" (polski), 22—24.

Міхалова
„Hary i kamerdyner" (franc.), 19—20. „Romans z nieznajomym" (USA), 21—22.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„1914—1918" (franc.), 19—20, „Czas miłości" (rumuński) 21—22. „Gorąca linia" (polski), 23—24.

Мілейчыцы
„Holenderska przygoda" (angielski), 19—20. „Ballada o dziewczynie" (wietnamski), 21—22. „Prawo i pięść" (polski), 23—24.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Za białym murem" (czeski), 19—20. „Karambol" (węgierski), 21—22. „Gładka skóra" (franc.), 23—24.

Шудзялава
„Hasło „Odwaga" (angl.), 20—24.

Сідра
„Legenda o wilku Lobo" (USA), 19—20. „Nowy Gilgomesz" (węgierski), 21—22. „Wojna trwa" (włoski), 23—24.

Сухаволя
„Kapitan" (bułgarski), 19—20. „Latawiec z końca świata" (franc.), 21—22. „Inspektor Morgan prowadzi śledztwo" (angl.), 23—24.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Banda" (polski), 23—24.

Ліпск
„Rachunek sumienia" (polski), 23—24.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie —14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 545 8 Bitk C-3.

Гумар і сатыра

Паляўнічы Барбос

Барбосу дзядзька Халімон
На шыю пачапіў жэтон.
А Жучка, у бляшанку
ткнуўшы носам:
— Завошта ўзнагародзілі
Барбоса?

Павел Шыбут

ЗАБЫЛА

Сустрэліся дзве суседкі. Дзесьці каля трох гадзін гаварылі ў хаце, а потым яшчэ з гадзіну каля варот стаялі. Прыйшла жонка дамоў, а муж і пытае:

— Пра што ты так доўга з суседкай гаварыла?

Жонка глядзіць-глядзіць:

— Дальбог, забыла.

— А што яна табе казала?

— Нешта тарахцела... а што — чорт яе разбярэ.

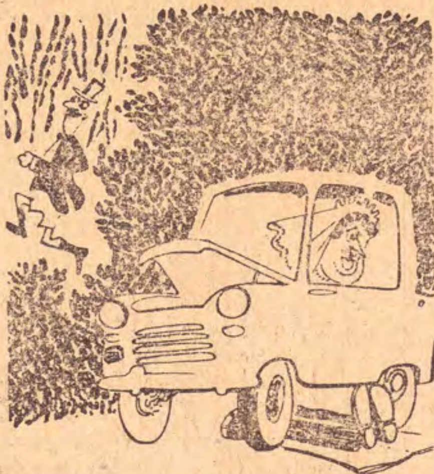

— Калі ж, урэшце, выграбешся?..

СПАЧУВАННЕ

— Прымі маё глыбокае спачуванне, —кажа адзін прыяцель іншаму.

— Што? Якое спачуванне?

— Я купіў сваёй жонцы футра.

— Што гэта мае супольнага са мною?

— А тое, што мая жонка сёння выбіраецца ў госці да тваё.

ГАСЦІННАСЦЬ

— Мама, мы былі ў цёці Дусі і глядзелі тэлевізар.

— А як яна вас сустрэла?

— Цудоўна! Мы прыйшлі ў самраз. Толькі мы адчынілі дзверы, а яна і кажа: «Толькі вас тут і не хапала!»

ЧАМУ

— Калі я быў маладым, — гаварыў славуты лекар, — я хацеў стаць мастаком.

— Чаму ж вы перадумалі і выбралі медыцыну?

— У мастацтве, — адказаў лекар, — усе памылкі відаць. А ў медыцыне іх хаваюць разам з хворым.

АПЛАДЫСМЕНТЫ

Пасля заканчэння арыі публіка асвістала тэнара. Дырэктар тэатра гаворыць:

— Вам не варта спяваць да канца. Хіба вы не чулі свістаў?

— Чуў. Але я чуў і апладысменты.

— Так, але гэта апладзіравалі тым, хто свістаў.

Без слоў.

Некаторым нават з чыстага мёду ўдаецца дабыць горкія пілюлі.

НАПАЎМАЙСТАР

Адзін чалавек прыйшоў у радыёмайстэрню, каб уладзіцца на работу.

— А патрапіце вы рамантаваць радыёпрыёмнікі? — спытаў яго загадчык майстэрні.

— Магу, толькі напалову: разабраць прыёмнік патраплю, а сабраць яшчэ не навучыўся.

КУЛАГА

Да Рыгора Лебяды прыехаў з тэхнікума сын. Сабраліся з гэтага выпадку ў Рыгоравай хаце сваякі і суседзі. Да прыёму гасцей гаспадар падрыхтаваўся лепш чым да свята. Чаго ні было толькі ў яго на стале: смажаніна, пампушкі са смятанай і пампушкі з мёдам; рыба ў розных варыянтах, пачынаючы ад юшкі і канчаючы фаршыраваным шчупаком; грыбы марынаваныя, салёныя і смажаныя. І не дзіва! Сын з тэхнікума прыехаў, выкладчык аграхіміі. Гэта вам не рэшата бобу!

Выпілі госці па першай за прыезд, і бойкая да гэтага гамонка аб дажджы, аб новым старшыні, аб землетрасенні ў Японіі змоўкла. Зяць налягаў на халадзец, сусед Лявон, старанна намазаўшы сала хрэнам, еў, з асалодаю моршчыўся і выціраў слёзы. А галоўны госць, Пятро, цягаў са жбанка дабрачкі.

Выпілі па другой і сусед сказаў рашуча і прама:

— Хлопцы ў Рыгора — арлы. Адзін брыгадзірам, другі настаўнікам, а трэці, бач, зусім вучоным стаў.

Выпілі яшчэ. Цётка Адарка, пакаштаваўшы кісялю з чорных парэчак, зрабіла вывад: што б там ні гаварылі і ні пісалі, а ніхто смачней кісялю з парэчак, як Рыгорава стара, ніколі не варыў і ніколі не зварыць.

Спачатку супроць гэтага ніхто не пярэчыў. Кісель сапраўды быў такі, што не знойдзеш смачнейшага. Усяго ў ім у меру: і кіслаты, і салодкасці, і вады і крухмалу.

— А кулагу, што варылі калісьці, хто-небудзь з вас еў? — спытаў раптам Рыгор. І тут усе мужчыны падтрымалі гаспадара. Можа кісель Рыгоравай жонкі і лепшы сярод іншых кісялёў, але далёка яму да кулагі, якую варыла калісьці яшчэ Рыгорава бабуля. Тут жа высветлілася, што і Лявонава бабуля таксама была майстар па кулазе.

— Кулагу варыць так, — пачаў дзяліцца бабульчыным вопытам сусед Лявон, — бярэш сухую садавіну, робіш узвар, а потым...

Сват Нічыпар, які да гэтага часу наогул не ўступаў у размову, а моўчкі разбіраў на часткі шчупакову галаву, раптам не вытрымаў:

— Хто ж так варыць кулагу? — абурыўся ён. — Па-першае, ніякіх яблыкаў і груш. Узвар і ёсць узвар. Па-другое, кулагу вараць з аднае мукі, з жытняй.

— З жытняй? — Рыгору аж смешна стала. — З жытняй мукі вараць не кулагу, а саладуху. Кулагу, калі хочаш ведаць, вараць з грэцкай мукі.

Тут сын Лявона даў дакладныя лічбы ўтрымання ў грэчцы цукру і крухмалу, а прыроду кісла-салодкага смаку растлумачыў вынікам складанага біялагічнага працэсу — браджэннем.

Спрэчка пагражала зацягнуцца да пеўняў. Але гаспадыня не вытрымала:

— Ды хопіць вам, — спыніла яна чарговага прамоўцу. — Як па чарцы возьмеце, адразу ж пра кулагу. Колісь тое было смачнае, колісь гэта было смачнае. Іншай размовы ў вас няма. Летась Пятро прыязджаў, вы ўсё кулагу ўчынялі, залетась таксама. Сёрбайце!

І яна паставіла на стол місу з кулагаю.

Выпілі пад кулагу. Лыжкі дружна пацягнуліся да сёрбава, і ўсе госці на розныя лады пачалі хваліць гаспадыню.

— Вось гэта рэч, — захапляўся сусед. — Царская страва. Адно слова — прадукт! — і непрыкметна палез па юшку.

Пасля другой лыжкі заблудзіўся і сват, замест кулагі, трапіў у кісель, а пстым і астатнія стараліся нібы незнарок не трапіць лыжкаю ў тую місу.

З таго часу ў Рыгора за чаркаю больш не хваляць кулагу, а хваляць... аўсяны кісель.

І. САРКОЎ.

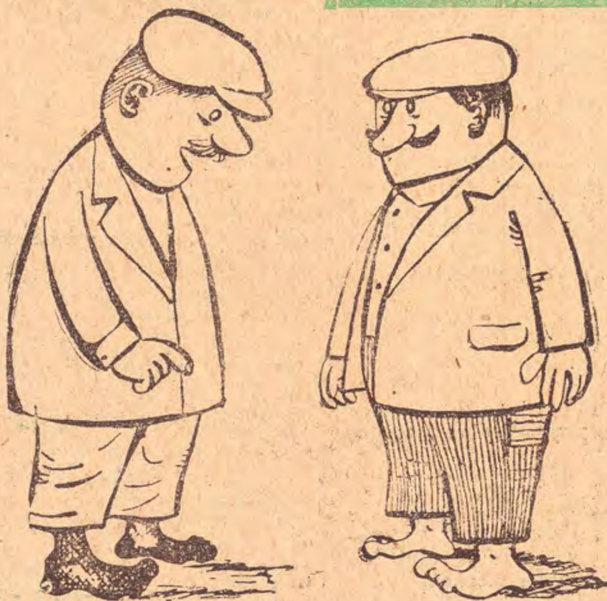

— Бачу, суседзе, што вы ўжо заквасілі капусту...

УСЯЧЫНА

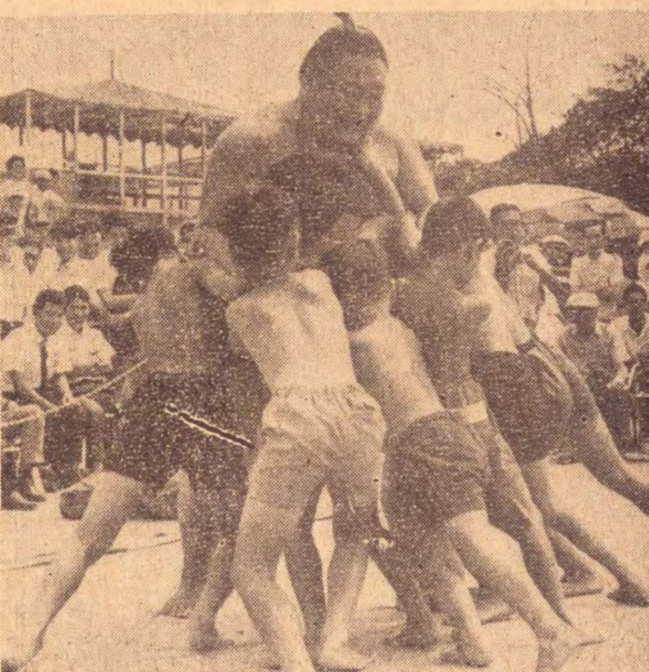

ХТО ПЕРАМОЖА?

ШТО ГЭТА?

Падумай, а калі фантазія падвядзе Цябе, тады скарыстай з развязкі, якую знойдзеш унутры нумара.

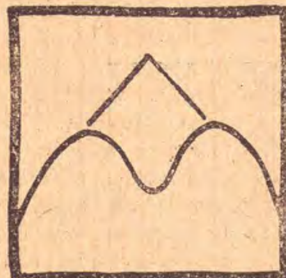

НАЙВЯРНЕЙШЫ САБАКА

Сабака Леа атрымаў першую прэмію і званне «найвярнейшага сабакі» на выстаўцы сабак у Італіі. Леа і яго гаспадар зваліліся разам з трактарам у раку. Верны сабака адразу ж кінуўся на дапамогу гаспадару і выцягнуў яго з вады.

КУР'ЁЗЫ

Пераканаўчая просьба

У вітрыне адной аптэкі Буэнас-Айрэса паявілася такая аб'ява:

«Паважаныя грабежнікі, мая аптэка ўжо была абкрадзена сем разоў. Пераканаўча прашу — дайце перадыхнуць!»

АКЕНЦА ДУМАК

Нельга навучыць любіць тое, чаго сам не любіш ці не ўмееш любіць.

Аляксандр Твардоўскі — сучасны савецкі паэт.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Зосі Дарапенскай** і **Ані Урбанюк** з вёскі Пухлы, Гайнаўскага павета, змяшчаем беларускую песню

Л Ё Н
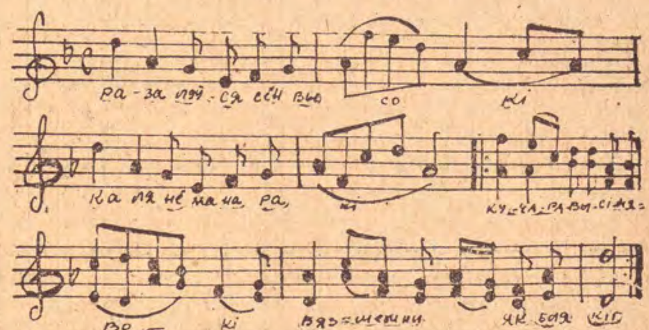
Разаслаўся лён высокі
Каля Нёмана-ракі,
Кучаравы, сінявокі
І бязмежны, як блакіт. (2 разы)

Урачысты цёмны ранак
Мые росамі палі,
Залаты усход старанна
Лён праменнямі абліў. (2 разы)

Я стаю бадзёры, шчасны,
Грае радасць на душы.
Расквітае лён калгасны, —
Паглядзі, які ж шыр! (2 разы)